

ΚΕΒΗΤΟΣ ΠΙΝΑΞ.

AZ

ÉLET KÉPE

KEBESTŐL.

GÖRÖGBŐL
TOLDY ISTVÁN.

PEST.

EMICH GUSZTÁV M. AKAD. NYOMDÁSZ KIADÁSA.

1860.

SZILASY JÁNOS

ÁRNYÉKÁNAK.

HÁLAEMLEKÜL.

Thébai Ke bes Sokrates tanítványa és barátja volt s ugyanaz, kit Pláton Phaedonában mint szóló személyt szerepeltet *), s ki Sokrates javaslatára Phaedont mint rabszolgát vásárolta meg. Többet sem tudunk róla. Laertius I. 125. l. és Suidas után tudjuk hogy három Beszélgetést szerzett, következő címek alatt: *Ἐβδόμη, Φρόνιμος, Πίναξ*. Ezek közül a két első elveszett. A harmadikban, a híres „Festményben“ vagy mint a latin cím után (Tabula Ceбетis) nálunk is elneveztetett, a Ke bes táblájában, egy csodálatos és különös festménynek, melyet állítása szerint valaki Athenaeen vagy inkább Thébaeben Saturnus temp-

*) L. Pláton Munkáit (magyarúl Hunfalvy Páltól, I. köt. Pest, 1854.).

lomának homlokzatára felfüggesztett, olvasásra méltó bölcsészai magyarázata adatik.

Ezen „táblában“ t. i., melyet hihetőleg ő maga szerzett, elbeszéli, mi történik az emberekkel, midőn bizonyos életpályát választanak, továbbá az emberek különböző erkölceit az életben, előleges véleményeiket, czéljaikat, törekvéseiket, s azoknak végét, kik az erény ösvényén az ég felé tartanak, valamint azokét is, kik a gyönyörök s vétkek tág pályáján bolyonganak. Nyomos mondásai s előadása dicséretre méltók.

Némelyek e művet egy régibb Kebesnek tulajdonítják, mint Lukiános, Julius Pollux, Tertullianus és Chalcidius, kiknek illető helyeiket Gronovius a maga Kebese előtt idézi. — Bármint legyen, oly elmés s erkölcsi intéseinél fogva becses kisdud mű ez, hogy 1512. óta, midőn első kiadása jelent meg Velencében, a legújabb időkig számtalanszor látott napvilágot, gyakran Epiktétossal egy kötetben, s minden művelt nyelvekre lefordíttatott. Magyarra (deákból) Liptay Sámuel tette át 1821-ben „Thébai Kebes Erkölcsi Rajzolványa“ cím alatt (Buda, 1821. és másodszor Pest, 1829). Horvát István ifjúkori fordítása, szinte deákból, „Thébai Kebes Rajzolatképe“ címmel nem jelent meg nyomtatásban.

Ha kísérletem helyenkint darabosnak, s nem egészen nyelviünk szellemében kidolgozottak fog látszani, szíveskedjék azt az olvasó egyedül hűségre törekvésem következésének tekinteni.

Pesten, november 10. 1859.

ΚΕΒΗΤΟΣ ΘΗΒΑΙΟΥ ΠΙΝΑΞ.

I. Ἐτυγχάνομεν περιπατοῦντες ἐν τῷ τοῦ Κρόνου ἱερῷ, ἐν ᾧ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐθεωροῦμεν, ἀνέκειτο ¹ δὲ καὶ πίναξ τις ἔμπροσθεν τοῦ νεώ, ἐν ᾧ ἡ γραφή τις ξένη, καὶ μύθους ἔχουσα ἰδίους, οὓς οὐκ ἠδυνάμεθα ² συμβαλεῖν³, τίνες καὶ πόθεν ἦσαν. οὔτε γὰρ πόλις ἐδόκει ἡμῖν εἶναι τὸ γεγραμμένον ⁴, οὔτε στρατόπεδον, ἀλλὰ περιβόλος ἐν αὐτῷ ἔχων ἑτέρους περιβόλους δύο, τὸν μὲν μείζω ⁵, τὸν δὲ ἐλάττω. ⁶ ἦν δὲ καὶ πύλη ἐπὶ τοῦ πρώτου περιβόλου· πρὸς δὲ τῇ πύλῃ ὄχλος ἐδόκει ἡμῖν πολὺς ἐφεστάναι ⁷. ἔνδον δὲ ἐν τῷ περιβόλῳ πληθὸς τι γυναικῶν ἑωρᾶτο⁸. ἐπὶ δὲ τῆς εἰσόδου τοῦ πρώτου πυλῶνος καὶ περιβόλου γέρων τις ἐστὼς ⁹ ἔμφασιν ἐποίει ὡς προστάττων τι τῷ εἰσιόντι ¹⁰ ὄχλῳ.

II. Ἀπορούντων δὲ ἡμῶν περὶ τῆς μυθολογίας πρὸς ἀλλήλους πολὺν χρόνον, πρεσβύτης τις παρεστώς ¹¹

Οὐδὲν δεινὸν πάσχετε, ὦ ξένοι, ἔφη¹², ἀπορῶντες περὶ τῆς γραφῆς ταύτης, οὐδὲ γὰρ τῶν ἐπι-

¹ ἀνάκειμαι. ² δύναιμαι. ³ συμβάλλω. ⁴ γράφω. ⁵ μέγας. ⁶ μικρός. ⁷ ἐφίστημι. ⁸ ὁράω. ⁹ ἵστημι. ¹⁰ εἵξειμι ¹¹ παρ-
ίστημι. ¹² φημί.

A THÉBAI KEBES FESTMÉNYE.

I. Egykor épen Kronos szentélyében sétálván, itt egyéb fölszentelt ajándékokon kívül egy táblát, mely a templom homlokzatán függött, szemlélnék meg, melyen bizonyos idegen festmény sajátságos hitregéivel tűnnek föl, melyekről, hogy mik azok és honnan valók, ki nem kutathattuk. Mivel ezen festmény sem várossem tábornak nem látszék; hanem valamely kerített műnek, két kisebb és nagyobb kerítéssel, melyek közül az előbbin kapu is vala, a kapunál pedig nagy néptömeg látszék állani. A kerítésen belül nők sokasága vala szemlélhető. Az előcsarnok és kerítés bemeneténél álló aggastyán úgy tetszék, mintha a bemenő népnek valamit parancsolna.

II. Miután e hitregén több ideig tünőd-nénk, így szólala meg egy közel álló aggastyán:

Nem csoda, ó vendégek, hogy ezen festmény (megértése) fölött töprenkedtek; még honfiaink közül is kevesen tudják, mit jelenthet

χωρίων πολλοὶ ἴσασι¹, τί ποτε αὕτη ἡ μυθολογία δύναται. οὐδὲ γάρ ἐστι πολιτικὸν ἀνάθημα, ἀλλὰ ξένος τις πάλαι ποτὲ ἀφίκετο² δεῦρο, ἀνὴρ ἔμφρων καὶ δεινὸς περὶ σοφίαν, λόγῳ δὲ καὶ ἔργῳ Πυθαγόρειόν τινα καὶ Παρμενίδειον ἐξηλωκώς³ βίον, ὃς τό τε ἱερὸν τοῦτο καὶ τὴν γραφὴν ἀνέθηκε⁴ τῷ Κρόνῳ.

Πότερον οὖν, ἔφην ἐγώ, καὶ αὐτὸν τὸν ἄνδρα γινώσκεις ἑωρακώς⁵;

Καὶ ἐθαύμασά γε, ἔφη, αὐτὸν πολυχρονιώτερον νεώτερος ὢν. πολλὰ γὰρ καὶ σπουδαῖα διελέγετο⁶ καὶ περὶ ταύτης δὲ τῆς μυθολογίας πολ-
λάκις αὐτοῦ ἠκηκόειν⁷ διεξιόντος⁸.

III. Πρὸς Διὸς⁹ τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ μή τις σοι μεγάλη ἀσχολία τυγχάνει οὐσα¹⁰, διήγησαι¹¹ ἡμῖν. πάνυ γὰρ ἐπιθυμοῦμεν ἀκοῦσαι, τί ποτ' ἐστὶν ὁ μῦθος.

Οὐδεὶς φθόνος, ὦ ξένοι, ἔφη, ἀλλὰ τουτὶ πρώτον δεῖ ὑμᾶς ἀκοῦσαι, ὅτι ἐπικίνδυνόν τι ἔχει ἡ ἐξήγησις.

Οἷόν τι; ἔφην ἐγώ.

Ὅτι, εἰ μὲν προσέξετε¹², ἔφη, καὶ συνήσετε¹³ τὰ λεγόμενα, φρόνιμοι καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθε¹⁴. εἰ δὲ μή, ἄφρονες καὶ κακοδαίμονες καὶ πικροί

¹ οἶδα. ² ἀφικνέομαι. ³ ζηλώω. ⁴ ἀνατίθημι. ⁵ ὁράω.
⁶ διαλέγομαι. ⁷ ἀκούω. ⁸ διεξιέμι. ⁹ Ζεύς. ¹⁰ εἰμί, ¹¹ διηγέομαι. ¹² προσέχω. ¹³ συνήμι. ¹⁴ εἰμί.

e hitrege, mert ezen szent ajándék nem a mi városunkból való; hanem egy értelmes és a bölcsességben kitünő idegenjött ide egykor, ki mind szóval mind cselekedettel Pythagoras és Parmenides életmódjának utánzásában buzgólkodék, és az szentelé mind ezen imolát, mind ezenfestményt Kronosnak.

Vajjon tehát, kérdém én, ismerted azon férfit látásból?

Sőt csodálám őt, felele, több ideig ifjú koromban; mert sok komoly tárgyról szokott beszélgetni, és ezen hitrege tanulságáról is gyakran hallottam vala őt értekezni.

III. Jupiterre! kérlek tehát, szólék én, hacsak valamely fontos ügy nem tartóztat, add nekünk azt elő, mert nagyon vágyunk hallani, mi lehet e rege?

Igen szívesen, ó vendégek, de mindenek előtt azt kell hallanotok, hogy némi veszélylyel jár ezen értelmezés.

Micsoda veszélylyel? kérdém én.

Mert, ha figyelték, felele ő, és megértitek a mondottakat, eszesek- és boldogokká lesztek; ha pedig nem, esztelenek- és boldogtalanokká, fanyarok- és tudatlanokká válván, rosszúl fog-

καὶ ἀμαθείς γενόμενοι¹ κακῶς βιώσεσθε². Ἔστι γὰρ ἡ ἐξήγησις εἰκνῖα³ τῷ τῆς Σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προὔβάλλετο⁴ τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίει⁵ τις, ἐσώζετο· εἰ δὲ μὴ συνίει, ἀπόλλυτο⁶ ὑπὸ τῆς Σφιγγός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ἔχει ταύτης. ἡ γὰρ Ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις Σφίγξ ἐστίν. αἰνίττεται δὲ τάδε, τί ἀγαθόν, τί κακόν, τί οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν ἐστίν ἐν τῷ βίῳ. Ταῦτ' οὖν ἐὰν μὲν τις μὴ συνιῇ, ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς, οὐκ εἰσάπαξ, ὥς περὶ ὁ ὑπὸ τῆς Σφιγγὸς καταβρωθεὶς⁷ ἀπέθνησκεν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρίᾳ παραδιδόμενοι. ἐὰν δὲ τις γνῷ⁸, ἀνάπαλιν ἡ μὲν Ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. Ὑμεῖς οὖν προσέχετε καὶ μὴ παρακούετε.

IV. Ὡς Ἡράκλεις, ὡς εἰς μεγάλην τινὰ ἐπιθυμίαν ἐμβέβληκας⁹ ἡμᾶς, εἰ ταῦθ' οὕτως ἔχει!

Ἄλλ' ἐστίν, ἔφη, οὕτως ἔχοντα.

Οὐκ ἂν φθάνοις τοίνυν διηγούμενος, ὡς ἡμῶν προσεξόντων¹⁰ οὐ παρέργως, ἐπείπερ καὶ τὸ ἐπιτίμιον τοιοῦτόν ἐστιν.

¹ γίγνομαι. ² βιώω. ³ εἰκνῖα (εἴκω). ⁴ προβάλλω. ⁵ συνίημι. ⁶ ἀπόλλυμι. ⁷ καταβιβρώσκω. ⁸ γινώσκω. ⁹ ἐμβέβληκα. ¹⁰ προσέχω.

játok tölteni az életet. Mert hasonló ezen értelmzés Sphinx talányához, melyet ez az embereknek föladvott. Ha valaki azt megértette, életben maradt; ha nem értette meg, Sphinx által veszett el. Így van ezen értelmzésessel is a dolog. Mert az oktalanság Sphinx az emberekre nézve. Rejtélyesen szól ez is, mi jó, mi rossz, mi sem jó, sem rossz az életben: ha tehát valaki ezeket föl nem fogja, nem egyszerre jut ugyan általa tönkre, mint a ki Sphinx által fölfalatván halt meg; hanem lassankint egész életén át senyved, mint a kik a börtönben halálos ítéletök végrehajtását várják. Ellenben, ha megértette valaki e regét, az oktalanság jut tönkre ő pedig megmentetvén szerencsés és boldog lesz teljes életében. Figyeljete tehát, és félre ne értsetek.

IV. Oh Herkulesre! (esküszöm) mily vágyat gerjesztettél bennünk, ha ez így van.

Csakugyan így, felele ő.

Ugyan nem volnál-e oly szíves azt nekünk minélelőbb megfejteni, mint olyanoknak, kik épen nem fölületesen fogjuk azt hallgatni; főleg miután az avval járó jutalom vagy büntetés oly tetemes.

Ἀναλαβὼν οὖν ῥάβδον τινὰ καὶ ἐκτείνας πρὸς τὴν γραφήν· Ὁρᾶτε, ἔφη, τὸν περίβολον τοῦτον; Ὁρῶμεν.

Τοῦτο πρῶτον δεῖ εἰδέναι ¹ ὑμᾶς, ὅτι καλεῖται ὁ τόπος οὗτος Βίος· καὶ ὁ ὄχλος ὁ πολὺς ὁ παρὰ τὴν πύλην ἐφεστώς ², οἱ μέλλοντες εἰσπορεύεσθαι εἰς τὸν βίον οὗτοί εἰσιν. ὁ δὲ γέρων, ὁ ἄνω ἐστηκώς ³, ἔχων χάρτην τινὰ ἐν τῇ χειρὶ, καὶ τῇ ἐτέρᾳ ὡς περ δεικνύων τι, οὗτος Δαίμων καλεῖται. προστάττει δὲ τοῖς εἰσπορευομένοις, τί δεῖ αὐτοὺς ποιεῖν, ὡς ἂν εἰσέλθωσιν ⁴ εἰς τὸν βίον. καὶ δεικνύει, ποίαν ὁδὸν αὐτοὺς δεῖ βαδίζειν, εἰ σώζεσθαι μέλλουσιν ἐν τῷ βίῳ.

V. Ποίαν οὖν ὁδὸν κελεύει βαδίζειν, ἢ πῶς; ἔφην ἐγὼ.

Ὁρᾶς οὖν, εἶπε, παρὰ τὴν πύλην θρόνον τινὰ κείμενον κατὰ τὸν τόπον, καθ' ὃν εἰσπορεύεται ὁ ὄχλος, ἐφ' ⁵ οὗ κάθεται ⁶ γυνὴ πεπλασμένη ⁷ τῷ ἡθελ καὶ πιθανῇ φαινομένη, καὶ ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσα ποτήριόν τι;

Ὁρῶ. ἀλλὰ τίς ἐστὶν αὕτη; ἔφην.

Ἀπάτη καλεῖται, φησιν, ἢ πάντας τοὺς ἀνθρώπους πλανῶσα ⁸.

Εἶτα τί πράττει αὕτη;

Τοὺς εἰσπορευομένους εἰς τὸν βίον ποτίζει τῇ ἐαυτῆς δυνάμει.

Τοῦτο δὲ τί ἐστὶ τὸ ποτόν;

¹ οἶδα. ² ἐφίστημι. ³ ἵστημι. ⁴ εἰσέρχομαι. ⁵ ἐπὶ. ⁶ κάθημαι. ⁷ πλάσσω. ⁸ πλανῶ.

Kezébe vevén akkor egy vesszőt, és ki-nyújtván azt a festmény felé, így szóla: Látjátok ezen kerítést?

Látjuk.

Mindenek előtt tudnotok kell, hogy ezen hely életnek mondatik; a kapu előtt álló sok népség azok, kik az életbe akarnak lépni; a fö-
lül álló aggastyán pedig, ki egyik kezében vala-
mely iratot tart, a másikkal pedig mutat vala-
mit, nem tőnek neveztetik. Ez parancsolja,
mit kell a bemenőknek tenni, ha majd az életbe
lépnek, és mutatja mely úton kell járniok, ha
épen akarnak az életben maradni.

V. Melyik úton kell tehát járniok, és ho-
gyan? kérdém én.

Látod-e, szóla, azt a kapu mellé, hol a
nép bejár, helyezett trónt, és a rajta ülő, fűrt-
eszű és jeles rábeszélő-tehetségű nőalakot, kezé-
ben ivóedénynyel?

Látom, de kicsoda az? mondám.

Ez csábításnak neveztetik, felele
amaz, ki minden embert eltántorít.

Mit cselekszik tehát ő?

Az életbe lépőket saját büszerével itatja.

Micsodás ital ez?

Πλάνη, ἔφη, καὶ Ἄγνοια.

Εἶτα τί;

Πιόντες ¹ τοῦτο πορεύονται εἰς τὸν βίον.

Πότερον οὖν πάντες πίνουσι τὸν πλάνον, ἢ οὐ;

VI. Πάντες πίνουσιν, ἔφη· ἀλλ' οἱ μὲν πλείον, οἱ δὲ ἥττον ². Ἔτι δὲ οἱ χ' ὀρᾶς ἔνδον τῆς πύλης πλήθος τι γυναικῶν ἑταιρῶν ³ παντοδαπὰς μορφὰς ἔχουσιν;

Ὅρῳ.

Αὗται τοίνυν Δόξαι καὶ Ἐπιθυμίαι καὶ Ἥδοναι καλοῦνται. Ὅταν οὖν εἰσπορεύηται ὁ ὄχλος, ἀναπηδῶσιν αὗται καὶ πλέκονται πρὸς ἕκαστον, εἶτα ἀπάγουσιν.

Ποῖ δὲ ἀπάγουσιν αὐτούς;

Αἱ μὲν εἰς τὸ σώζεσθαι, ἔφη, αἱ δὲ εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι διὰ τὴν ἀπάτην.

Ὡ δαιμόνιε, ὡς χαλεπὸν τὸ πόμα λέγεις!

Καὶ πᾶσαι γε, ἔφη, ἐπαγγέλλονται ὡς ἐπὶ τὰ βέλτιστα ⁴ ἄξουσai ⁵, καὶ εἰς βίον εὐδαίμονα καὶ λυσιτελεῖ. οἱ δὲ διὰ τὴν ἄγνοιαν καὶ τὸν πλάνον, ὃν πεπώκασι ⁶ παρὰ τῆς Ἀπάτης, οὐχ εὐρίσκουσι, ποία ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ ὁδὸς ἢ ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ πλανῶνται εἰκῇ· ὥσπερ ὀρᾶς καὶ τοὺς πρότερον εἰσπορευομένους ὡς περιάγονται, ὅποι ἂν αὗται δεικνύωσιν ⁷.

¹ πίνω. ² μικρός. ³ ἑταῖρα. ⁴ ἀγαθός. ⁵ ἄγω. ⁶ πίνω.
⁷ δεικνύμι.

Csalódás, monda, és tudatlanság.

S mi történik azután?

Miután ittak, bemennek az életbe.

Vajjon tehát mindnyájan isznak a csalódásból, vagy nem?

VI. Mindnyájan, monda, de némelyek többet, mások kevesebbet. — Hát még nem látod a kapun belül azon társalgó nők sokaságát, kik közül mindenki más és más alakkal bír?

Látom.

Ezek vélemények - vágyak - és gyönyöröknek neveztetnek. Midőn tehát a nép belép, ezek előugrálnak és egyenkint hozzájuk csatlakozván őket elvezetik.

Hová vezetik őket?

Némelyek ugyan a jólétre, mások pedig a csalódás általi végveszélyre.

Ó jó férfiú! mily kárhozatosnak mondd azon italt.

Pedig azon nők mindnyájan azt ígérik, hogy a legjobbakra s boldog és hasznos életre fogják őket vezetni. De az emberek a tudatlanság és csalódás miatt, melyet a csábításnál ittak, nem találják el, melyik az igazi ösvény az életben, hanem terv nélkül tébolyognak: valamint látod azokat is, kik előbb bementek, mint járnak kelnek, a merre nekik azon nők mutatják

VII. Ὅρῳ τοῦτο, ἔφην· ἡ δὲ γυνὴ ἐκείνη τίς ἐστιν, ἡ ὥσπερ τυφλὴ καὶ μαινομένη τις εἶναι δοκοῦσα, καὶ ἐστηκυῖα¹ ἐπὶ λίθου τινὸς στρογγύλου;

Καλεῖται μὲν, ἔφη, Τύχη· ἔστι δὲ οὐ μόνον τυφλὴ, ἀλλὰ καὶ μαινομένη καὶ κωφή.

Αὕτη οὖν τί ἔργον ἔχει;

Περιπορεύεται πανταχοῦ, ἔφη· καὶ παρ' ὧν μὲν ἀρπάζει τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἐτέροις δίδωσιν· παρὰ δὲ τῶν αὐτῶν πάλιν ἀφαιρεῖται παραχρήμα ἃ δέδωκε², καὶ ἄλλοις δίδωσιν εἰκῇ καὶ ἀβεβαίως· διο καὶ τὸ σημεῖον καλῶς μνησκει τὴν φύσιν αὐτῆς.

Ποῖον τοῦτο; ἔφην ἐγώ.

Ὅτι ἐπὶ στρογγύλου λίθου ἔστηκεν³.

Εἶτα τί τοῦτο σημαίνει;

Ὅτι οὐκ ἀσφαλὴς οὐδὲ βεβαία ἐστὶν ἡ παρ' αὐτῆς δόσις· ἐκπτώσεις γὰρ μεγάλαι καὶ σκληραὶ γίνονται, ὅταν τις αὐτῇ πιστεύσῃ.

VIII. Ὅδὲ τῶν ἀνθρώπων πολὺς ὄχλος οὗτος, ὁ περὶ αὐτὴν ἐστηκώς, τί βούλεται; καὶ τίνες καλοῦνται;

Καλοῦνται μὲν οὗτοι ἀπροβούλευτοι, αἰτοῦσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν, ἃ ῥίπτει.

Πῶς οὖν οὐχ ὁμοίαν ἔχουσι τὴν μορφήν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν δοκοῦσι χαίρειν, οἱ δὲ ἀθυμοῦσιν ἐκτετακότες⁴ τας χεῖρας;

¹ ἴστημι. ² δίδωμι. ³ ἴστημι. ⁴ ἐκτείνω.

VII. Azt látom, mondám; de kicsoda azon nő, ki mintegy vak- és ádáznak látszván egy gömbölyű kövön áll?

Ez, felele, szerencsének neveztetik, s nemesak vak, hanem esztelen és süket is.

S ennek mi tiszte van?

Mindenütt barangol, és elragadván némelyektől vagyonaikat másoknak adja, s ugyanazoktól ismét rögtön elvevén a mit adott, meg gondolatlanúl és minden biztosíték nélkül másoknak adja: azért jelvénye is szépen kimutatja természetét.

Mi azon jelvény? kérdém én.

Az, hogy gömbölyű kövön áll.

Hát ez mit jelent?

Azt, hogy adománya sem szilárd, sem biztos: mert borzasztó kárát vallja az, ki neki hisz.

VIII. Hát az emberek azon sokasága, mely őt körülállja, mit akar? kik azok? s kiknek neveztetnek?

Ezek eszélyteleneknek hívatnak, s ezek mindegyike azért eseng, a mit ő eldob.

Mért nem egyenlő tehát arckifejezésök, hanem némelyek közülök örülni látszanak, mások pedig kezeiket kinyújtván csüggedeznek?

Οἱ μὲν δοκοῦντες, ἔφη, χαίρειν καὶ γελᾶν αὐτῶν, οἱ ἐλληφότες ¹ τι παρὰ τῆς Τύχης εἰσὶν· οὗτοι δὲ καὶ Ἀγαθὴν Τήχην αὐτὴν καλοῦσιν· οἱ δὲ δοκοῦντες κλαίειν, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτετακότες, εἰσὶ, παρ' ὧν ἀφείλετο ², ἃ δέδωκε ³ πρότερον αὐτοῖς· οὗτοι δὲ πάλιν Κακὴν Τύχην αὐτὴν καλοῦσιν.

Τίνα οὖν ἐστὶν, ἃ δίδωσιν αὐτοῖς, ὅτι οὕτως οἱ μὲν λαμβάνοντες χαίρουσιν, οἱ δὲ ἀποβάλλοντες κλαίουσιν;

Ταῦτα, ἔφη, ἃ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις δοκεῖ εἶναι ἀγαθά.

Ταῦτα οὖν τίνα ἐστίν;

Πλοῦτος δηλαδὴ, καὶ δόξα καὶ εὐγένεια καὶ τέκνα καὶ τυραννίδες καὶ βασιλεῖαι καὶ τὰλλα ⁴ ὅσα τούτοις παραπλήσια.

Ταῦτα οὖν πῶς οὐκ ἔστιν ἀγαθά;

Περὶ μὲν τούτων, ἔφη, καὶ αὐθις ἐκποιήσῃ διαλέγεσθαι· νῦν δὲ περὶ τὴν μυθολογίαν γενώμεθα ⁵.

Ἔστω ⁶ οὕτως.

ΙΧ. Ὅραξ οὖν, ὡς ἂν παρέλθῃς ⁷ τὴν πύλην ταύτην, ἀνωτέρω ἄλλον περίβολον καὶ γυναικάς· ἔξω τοῦ περιβόλου ἐστηκίνας, κεκοσμημένας ὡς περ ἐταῖραι εἰώθασιν ⁸;

¹ λαμβάνω. ² ἀφαιρέω. ³ δίδωμι. ⁴ τὰ ἄλλα. ⁵ γίγνομαι.
⁶ εἰμί. ⁷ παρέρχομαι. ⁸ εἴωθα (εἶδω).

Az örülni és nevetni látszók, mondá, azok, kik nyertek valamit a szerencsétől, ezek jó-szerencsének nevezik őt; a kinyújtott kezekkel jajveszékelní látszók pedig azok, kiktől elvette, a mit előbb adott nekik, ezek viszont őt balszerencsének mondják.

Mik tehát azok, a miket nekik osztogat, hogy így a nyerők örülnek, a vesztők pedig siránkoznak?

Ezek azok, a miket sok ember javaknak tart.

Melyek tehát azok?

A gazdagság tudni illik, a hírnév, nemes származás, magzatok, uralom, királyságok s egyebek, mik ezekhez hasonlók.

Hogy-hogy, hát ezek nem lennének jók?

Ezeokról majd máskor lehet vitatkozunk lássunk most a rege megértéséhez.

Legyen úgy.

IX. Látod tehát, amint ezen kaput meghaladtad, ott fönnebb a másik kerítést, valamint a kerítésen kívül álló nőket, kik úgy vannak öltözve, mint a kéjhölgyek szoktak lenni?

Καὶ μάλα.

Αὗται τοίνυν, ἡ μὲν Ἀκρασία καλεῖται, ἡ δὲ Ἀσωτία, ἡ δὲ Ἀπληστία, ἡ δὲ Κολακεία.

Τί οὖν ὧδε ἐστήκασιν¹ αὗται;

Παρατηροῦσιν, ἔφη, τοῖς εἰληφότας τι παρὰ τῆς Τύχης.

Εἶτα τί;

Ἀναπηδῶσι καὶ συμπλέκονται αὐτοῖς, καὶ κολακεύουσι, καὶ ἀξιοῦσι παρ' αὐταῖς μένειν, λέγουσαι, ὅτι βίον ἔξουσιν ἡδύν τε καὶ ἄπονον καὶ κακοπάθειαν ἔχοντα οὐδεμίαν. ἐὰν οὖν τις πεισθῇ² ὑπ' αὐτῶν εἰσελθεῖν³ εἰς τὴν ἡδυπόθειαν, μέχρι μέντινος ἡδεῖα δοκεῖ εἶναι ἡ διατριβή, ἕως ἂν γαργαλίζῃ τὸν ἄνθρωπον· εἰτ' οὐκ ἐστίν. ὅταν γὰρ ἀνανήψῃ,⁴ αἰσθάνεται, ὅτι οὐκ ἦσθιεν⁵, ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς κατησθίετο⁶, καὶ ὑβρίζετο. διὸ καὶ ὅταν ἀναλώσῃ πάντα, ὅσα ἔλαβε⁸ παρὰ τῆς Τύχης, ἀναγκάζεται ταύταις ταῖς γυναιξὶ δουλεύειν, καὶ πάνθ' ὑπομένειν καὶ ἀσχημονεῖν, καὶ ποιεῖν ἕνεκεν τούτων πάντα, ὅσα ἐστὶ βλαβερά· οἷον ἀποστερεῖν, ἱεροσυλεῖν, ἐπιορκεῖν, προδιδόναι, ληΐζεσθαι, καὶ πάνθ' ὅσα τούτοις παραπλήσια. Ὅταν οὖν πάντα αὐτοῖς ἐπιλίπῃ⁹, παραδίδονται τῇ Τιμωρίᾳ.

¹ ἴστημι. ² πείθω. ³ εἰσέρχομαι. ⁴ ἀνανήψω. ⁵ ἐσθίω.
⁶ κατεσθίω. ⁷ ἀναλίσκω. ⁸ λαμβάνω. ⁹ ἐπιλείπω.

Igenis.

Ezek közül ez mértéktelenségnek, amaz pazarlásnak, ez ismét telhetlenségnek, amaz ott hízélgésnek neveztetik.

Mért állanak azok itten így?

Figyelnek, mondá, azokra, kik nyertek valamit a szerencsétől.

Azután mi történik?

Előugrálnek, a belépőknek karjaikra fűződnek, hízelegnek nekik, s kéri őket, hogy náluk maradjanak, mondván: hogy kellemes és fáradság nélküli életök, és semmi bajuk sem lesz. Ha tehát valaki általok rábeszéltetik, hogy a kellemes életre térjen, némi ideig gyöngyörűségnek látszik ugyan neki ezen életmód, míg az embert mintegy csiklándozza; de későbbben nem úgy van. Mert miután az ember kijózanodott, észreveszi, hogy nem élvezett, hanem ezen élet által mindenestül fölemésztetett, és méltatlansággal illettetett. Azért is elpazarolván mindent, mit a szerencsétől kapott, kényszerül ezen nőknek szolgálni, mindent tűrni, arcátlankodni és miattok mindent megtenni, ami káros: mint, másokat kifosztani, szent helyeket kirabolni, hamisan esküdni, árulkodni, zsákmányolni, és mind azt, a mi ezekhez hasonló. Miután pedig őket mindez elhagyja, átadatnak a bosszúnak.

Χ. Ποία δ' ἐστὶν αὕτη;

Ὅραξ, ὀπίσω τι αὐτῶν, ἔφη, ἄνω, ὥσπερ θύριον μικρόν, καὶ τόπον στενόν τινα καὶ σκοτεινόν; Ὅρῳ.

Οὐκοῦν καὶ γυναῖκες αἰσχροὶ καὶ ὑπαραι καὶ ῥάκη ἡμφιεσμέναι¹ δοκοῦσι συνεῖναι²;

Καὶ μάλα.

Αὐται τοίνυν, ἔφη, ἡ μὲν τὴν μάστιγα ἔχουσα καλεῖται Τιμωρία· ἡ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐν τοῖς γόνασιν³ ἔχουσα Λύπη· ἡ δὲ τὰς τρίχας⁴ τίλλουσα ἑαυτῆς Ὀδύνη.

Ὁ δ' ἄλλος οὗτος, ὁ παρεστηκώς⁵ αὐταῖς, δυσειδής τις καὶ λεπτός καὶ γυμνός, καὶ μετ' αὐτοῦ τις ὁμοία αὐτῇ, αἰσχρὰ καὶ λεπτή, τίς ἐστίν;

Ὁ μὲν Ὀδυρμός καλεῖται, ἔφη, ἡ δὲ Ἀθυμία, ἀδελφὴ δέ ἐστιν αὐτοῦ. Τούτοις οὖν παραδίδονται, καὶ μετὰ τούτων συμβιοῖ τιμωρούμενος. Εἴτα πάλιν ἐνταῦθα εἰς τὸν ἕτερον οἶκον ῥίπτεται, εἰς τὴν Κακοδαιμονίαν· καὶ ὧδε τὸν λοιπὸν βίον καταστρέφει ἐν πάσῃ κακοδαιμονίᾳ, ἂν μὴ Μετάνοια αὐτῷ ἀπὸ τῆς τύχης συναντήσῃ.

XI. Εἴτα τί γίνεται, ἐὰν ἡ Μετάνοια αὐτῷ συναντήσῃ;

Ἐξαίρει αὐτὸν ἐκ τῶν κακῶν, καὶ συνίστησιν αὐτῷ ἑτέραν Δόξαν καὶ Ἐπιθυμίαν, τὴν εἰς τὴν

¹ ἀμφιέννυμι. ² σύνειμι. ³ γόνυ. ⁴ θρίξ. ⁵ παρίστημι.

X. Milyen ez a bosszú?

Látsz-e mögöttök valamit ott fönn, mintegy ablakocskát, és bizonyos szűk és sötét helyet?

Látok.

Nemde némely utálatos, szennyes és rongyokat öltött nők is látszanak ott lenni?

Igen.

Ezek közül, mondá, amaz, ki korbácsot tart, bosszúnak neveztetik; emez pedig, ki térdére támasztotta fejét, bűnnek, ama hajait tépő pedig nyomornak.

Hát még azon mellettök álló rút, sovány, meztelen férfi, és vele a hozzá hasonló, utálatos és kiaszott nő kicsoda?

Amaz ugyan, mondá, gyásznak, eme nővére pedig kétségbeesésnek neveztetik. Ezeknek tehát átadatik, és ezekkel gyötrelmek közt tölti életét. Azután innét ismét egy más házba a szerencsétlenségbe dobattik, s itt tölti hátralevő életét mindensanyarúságban, hacsak vele a bánat történetesen nem találkozónék.

XI. Mi lesz azután, ha a bánat találkozik vele?

Kiragadja őt a bajokból, összeszövetkeztet vele egy más véleményt és vágyat, az

ἀληθινὴν Παιδείαν ἄγουσαν, ἅμα δὲ καὶ τὴν εἰς τὴν Ψευδοπαιδείαν καλουμένην.

Εἶτα τί γίνεται ;

Ἐὰν μὲν, φησι, τὴν Δόξαν ταύτην προσδέξηται, τὴν ἄξουσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν, καθαρθεὶς ¹ ὑπ' αὐτῆς σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ· εἰ δὲ μή, πάλιν πλανᾶται ὑπὸ τῆς Ψευδοπαιδείας

ΧΠ. Ὡς Ἡράκλεις, ὡς μέγας ὁ κίνδυνος ὁ ἄλλος οὗτος ! ἡ δὲ Ψευδοπαιδεία ποία ἐστίν ; ἔφην ἐγώ.

Οὐχ ὁρᾷς τὸν ἕτερον περίβολον ἐκεῖνον ;

Καὶ μάλα, ἔφην ἐγώ.

Οὐκοῦν ἔξω τοῦ περιβόλου παρὰ τὴν εἰσόδον γυνή τις ἔστηκεν, ἥ δοκεῖ πάνυ καθάρσιος καὶ εὐτακτος εἶναι ;

Καὶ μάλα.

Ταύτην τοίνυν οἱ πολλοὶ καὶ εἰκαῖοι τῶν ἀνθρώπων Παιδείαν καλοῦσιν· οὐκ ἔστι δέ, ἀλλὰ Ψευδοπαιδεία, ἔφη. οἱ μέντοι σωζόμενοι, ὅποτε βούλωνται εἰς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν ἐλθεῖν ², ὥδε πρῶτον παραγίγνονται.

Πότερον οὖν ἄλλη ὁδὸς οὐκ ἔστιν ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν ἄγουσα ;

Ἔστιν, ἔφη.

¹ καθαίρω. ² ἔρχομαι.

igazi műveltségre vezetőt, de egyszersmind az álműveltségre ingerlőt is.

Akkor mi történik?

Ha az igazi műveltségre vezető véleményt fogadja el, általa minden hibától megtisztítottván megmentetik és szerencsés és boldog lesz életében; ha pedig nem, az álműveltségtől ismét elcsábítatik.

XII. Ó Istenek, mily nagy ezen második veszély is! és melyik az az álműveltség? kérdém én.

Hát nem látod azon másik kerítést?

De igen is, felelém.

Nemde ezen kerítésen kívül a bemenet mellett áll egy nő, ki igen tisztának és szerénynek látszik lenni.?

Igenis.

Ezt tehát a köznép és némely könnyelműek műveltségnek nevezik, pedig nem az, hanem álműveltség. De még azok is, kik az életben megmentendők, midőn a valódi műveltséghez akarnak jutni, először ide térnek be.

Vajjon tehát nincs más út, mely a valódi műveltséghez vezetne?

Van, mondá.

ΧΙΙΙ. Οὗτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἔσω τοῦ περιβόλου ἀνακάμπτοντες, τίνες εἰσὶν;

Οἱ τῆς Ψευδοπαιδείας, ἔφη, ἐρασταί, ἡπατημένοι¹ καὶ οἰόμενοι μετὰ τῆς ἀληθινῆς Παιδείας συνομιλεῖν.

Τίνες οὖν καλοῦνται οὗτοι;

Οἱ μὲν Ποιηταί, ἔφη, οἱ δὲ Ῥήτορες, οἱ δὲ Διαλεκτικοί, οἱ δὲ Μουσικοί, οἱ δὲ Ἀριθμητικοί, οἱ δὲ Γεωμέτραι, οἱ δὲ Ἀστρολόγοι, οἱ δὲ Ἡδονικοί, οἱ δὲ Περιπατητικοί, οἱ δὲ Κριτικοί, καὶ ὅσοι ἄλλοι τούτοις εἰσὶ παραπλήσιοι.

ΧΙV. Αἱ δὲ γυναῖκες ἐκεῖναι, αἱ δοκοῦσαι περιτρέχειν, ὅμοιαι ταῖς πρώταις, ἐν αἷς ἔφης εἶναι τὴν Ἀκρασίαν, καὶ αἱ ἄλλαι αἱ μετ' αὐτῶν, τίνες εἰσὶν;

Αὗται ἐκεῖναι εἰσιν, ἔφη.

Πότερον οὖν καὶ ὧδε εἰσπορεύονται;

Νὴ Δία καὶ ὧδε, σπανίως δὲ καὶ οὐχὶ ὥσπερ ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ.

Πότερον οὖν καὶ αἱ Δόξαι;

Ναί, ἔφη, ἐτί μὲν γὰρ καὶ ἐν τούτοις τὸ πόμα, ὃ ἔπιον² παρὰ τῆς Ἀπάτης, καὶ ἡ Ἀγνοια μένει, Νὴ Δία, καὶ μετ' αὐτῆς γε ἡ Ἀφροσύνη καὶ οὐ μὴ ἀπέλθῃ³ ἀπ' αὐτῶν οὔθ' ἡ Δόξα οὔθ' ἡ λοιπὴ Κακία, μέχρις ἂν ἀπογνόντες⁴ τῆς Ψευδοπαιδείας εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀληθινὴν ὁδόν,

¹ ἀπατάω. ² πίνω. ³ ἀπέρχομαι. ⁴ ἀπογινώσκω.

XIII. És azon emberek, kik a kerítésen belül karöltve sétálgatnak, kik azok?

Azok az álműveltség kedvelői, felelé, rászedettek és képzelődők, vélvén magukat az igazi műveltséggel társalogni.

Hogy neveztetnek tehát ezek?

Némelyek költőknek, mondá, mások szónokoknak, mások vitatkozóknak, zenészek-, számvetők-, mérnökök-, csillagászoknak, mások kéjvadászok-, mások ismét sétabölcészek- ítések és ezekhez hasonlóknak.

XIV. Hát azon nők, kik ott sűrögni főrogni látszanak, és hasonlók az előbbiekhöz, kik között a mértékletlenséget mondád lenni, és azoknak társai kik lehetnek?

Ezek ugyanazok, felelé.

Tehát ide is bejárnak?

Jupiterre mondom! ide is, de gyéren, és nem úgy mint az első kerítésbe.

Vajjon bejárnak ide a vélemények is?

Igen, mondá. Mert még azon ital, melyet a csaláznál ittak, valamint a tudatlanság is megmarad bennök; igen, s Jupiterre mondom! ezzel együtt még az esztelenség is; nem is távozik el tőlök sem a vélemény, sem egyéb gonoszság, míg föl hagyván az álműveltséggel az igazi

καὶ πίωσι¹ τὴν τούτων καθαρκτικὴν δύναμιν².
καὶ ἐκβάλωσι³ τὰ κακὰ πάνθ' ὅσα ἔχουσι, καὶ
τὰς Δόξας καὶ τὴν Ἀγνοίαν καὶ τὴν λοιπὴν
Κακίαν πᾶσαν, τότε ἂν οὕτω σωθῇσονται. ὥδε
δὲ μένοντες παρὰ τῇ Ψευδοπαιδείᾳ οὐδέποτε
ἀπολυθῇσονται³, οὐδὲ ἐλλείψει αὐτοὺς κακὸν
οὐδὲν ἔνεκα τούτων τῶν μαθημάτων.

XV. Ποία οὖν αὕτη ἡ ὁδὸς ἐστίν, ἡ φέρουσα
ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν; ἔφη.

Ὅρᾳς ἄνω, ἔφη, τόπον τινὰ ἐκεῖνον, ὅπου
οὐδεὶς ἐπικατοικεῖ, ἀλλ' ἔρημος δοκεῖ εἶναι;

Ὅρᾳ.

Οὐκοῦν καὶ θύραν τινὰ μικρὰν καὶ ὁδὸν τινὰ
πρὸ τῆς θύρας, ἥτις οὐ πολὺ ὀχλεῖται, ἀλλὰ πάννυ
ὀλίγοι πορεύονται, ὥςπερ δι' ἀνοδίας τινὸς καὶ
τραχείας καὶ πετρώδους εἶναι δοκούσης;

Καὶ μάλα, ἔφη.

Οὐκοῦν καὶ βουνὸς τις ὑψηλὸς δοκεῖ εἶναι,
καὶ ἀνάβασις στενὴ πάννυ, καὶ κρημνοὺς ἔχουσα
ἐνθεν καὶ ἐνθεν βαθεῖς;

Ὅρᾳ.

¹ πίνω. ² ἐκβάλλω. ³ ἀπολύω.

útra nem térnek, és belevén azoknak tisztító-szerét, ki nem hánynak minden gonoszt a miben szenvednek: mind a véleményeket, mind a tudatlanságot, mind egyéb rosszaságot: akkor már a bajoktól mentek fognak maradni. A kik pedig ott maradnak az álműveltségénél, sohasem fognak bajaikból kibontakozni, és saját tudományuk erejénél fogva sohasem fogja őket semmi rossz elhagyni.

XV. Melyik tehát az igazi tudományhoz vezető út? kérdém.

Látsz-e ott fönn, szóla, egy meredek helyet, hol ki sem lakik, hanem egészen elhagyatottnak látszik lenni?

Látok.

Nemde egy ajtócskát is, és egy út at az ajtó előtt, mely nem nagyon koptattatik, hanem igen kevesen járnak rajta, mint olyanon, mely járhatlansága által zordonnak és sziklásnak látszik lenni?

Igenis, mondám.

Nemde ott egy magasb halom is látható, és egy igen szűk följárás mindkét oldalról nagy meredekséggel?

Látom azt is.

Αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ ὁδός, ἔφη, ἡ ἄγουσα
προς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν.

Καὶ μάλα γε χαλεπὴ προσιδεῖν¹.

Οὐκοῦν καὶ ἄνω ἐπὶ τοῦ βουνοῦ ὁρᾷς πέτραν
τινὰ μεγάλην καὶ ὑψηλὴν καὶ κύκλῳ ἀπόκρημνον;
Ὅρῳ, ἔφη.

XVI. Ὅρᾷς οὖν καὶ γυναικας δύο ἐστηκυίας
ἐπὶ τῆς πέτρας, λιπαράς καὶ εὐεκτούσας τῷ σώ-
ματι, ὡς ἐκτετάκασι² τὰς χεῖρας προθύμως;

Ὅρῳ· ἀλλὰ τίνες καλοῦνται, ἔφη, αὗται;

Ἡ μὲν Ἐγκράτεια καλεῖται, ἔφη, ἡ δὲ Καρτε-
ρία· εἰσὶ δὲ ἀδελφαί.

Τί οὖν τὰς χεῖρας ἐκτετάκασιν οὕτω προ-
θύμως;

Παρακαλοῦσιν, ἔφη, τοὺς παραγιγνομένους
ἐπὶ τὸν τόπον θαρρύνειν καὶ μὴ ἀποδειλιάν, λέ-
γουσαι, ὅτι βραχὺ ἔτι δεῖ καρτερῆσαι αὐτούς,
εἴτα ἡξουσιν εἰς ὁδὸν καλήν.

Ὅταν οὖν παραγένωνται³ ἐπὶ τὴν πέτραν,
πῶς ἀναβαίνουσιν; ὁρῶ γάρ ὁδὸν φέρουσαν οὐ-
δεμίαν ἐπ' αὐτήν.

Αὗται ἀπὸ τοῦ κρημοῦ προσκαταβαίνουσι
καὶ ἔλκουσιν αὐτοὺς ἄνω πρὸς ἑαυτάς· εἴτα κε-
λεύουσιν αὐτοὺς διαναπαύσασθαι· καὶ μετὰ μι-

¹ προσοράω. ² ἐκτείνω. ³ παραγίγνομαι.

Ez tehát, mondá, azon út, mely az igaz tudományossághoz vezet.

Ez ugyan még szemlélésre is nehéz.

És nem látsz-e ott a halom fölött egy nagy magas sziklát, köröskörül meredeket?

Látok, mondá.

XVI. Látod-e azt a sziklán álló két nőt, kik elég testesek, életerő teljesek, mily készségesen nyujtják ki kezeiket?

Látom; de kiknek neveztetnek azok?

Egyik önmegtartóztatásnak, a másik türelemnek, és ezek nővérek.

És miért terjesztik ki kezeiket oly készséggel?

Buzdítják, mondá, azokat, a kik e helyhez jutnak, hogy neki bátorodjanak, és ne gyávaskodjanak, mondván, hogy csak rövid ideig kell kitartóknak lenniük, azután széputra fognak jöni.

Miután már a sziklához jutnak, hogy hatnak fel? mert nem látok semmi utat, mely hozzá vezetne?

A meredekről ők magok közelednek hozzájuk, és felhúzzák őket magokhoz; azután kipihentetik őket, nem sokára erőt, és bátorságot

κρὸν διδόασιν ἰοχὺν καὶ θάρσος, καὶ ἐπαγγέλλονται αὐτοὺς καταστῆσαι πρὸς τὴν ἀλλήθινην Παιδείαν, καὶ δεικνύουσιν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν ὡς ἔστι καλὴ τε καὶ ὁμαλὴ καὶ εὐπόρευτος καὶ καθαρὰ παντὸς κακοῦ, ὥς περ ὁρᾷς.

Ἐμφαίνει, νῆ Δία.

XVII. Ὅρᾳς οὖν, ἔφη, καὶ ἔμπροσθεν τοῦ ἄλλους ἐκείνου τόπον τινά, ὃς δοκεῖ καλὸς τε εἶναι καὶ λειμωνοειδὴς καὶ φωτὶ πολλῷ καταλαμβάνομενος;

Καὶ μάλα.

Κατανοεῖς οὖν ἐν μέσῳ τῷ λειμῶνι περιβόλον ἕτερον καὶ πύλιν ἑτέραν;

Ἔστιν οὕτως. ἀλλὰ τίς καλεῖται ὁ τόπος οὗτος;

Εὐδαιμόνων οἰκητήριον, ἔφη· ὥδε γὰρ διατρίβουσιν αἱ Ἀρεταὶ πᾶσαι καὶ ἡ Εὐδαιμονία.

Εἶεν, ¹ ἔφη· ἐγὼ ὡς καλὸν λέγεις τὸν τόπον εἶναι.

XVIII. Οὐκοῦν παρὰ τὴν πύλιν ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι γυνή τις ἐστὶ καλή; καὶ καθεστηκυῖα ² τὸ πρόσωπον, μέση δὲ καὶ κεκριμένη ³ ἡδὴ τῇ ἡλικίᾳ, στολὴν δ' ἔχουσα ἀπλήν τε καὶ οὐδένα καλλωπισμόν, ἔστηκε δὲ οὐκ ἐπὶ στρογγύλου λίθου, ἀλλ' ἐπὶ τετραγώνου ἀσφαλῶς κειμένου, καὶ μετα ταύτης ἄλλαι δύο εἰσὶ, θυγατέρες τινὲς δοκοῦσαι εἶναι.

¹ εἰμί. ² καθίστημι. ³ κρίνω.

adnak nekik és ígérk, hogy az igazi műveltséghez juttatják, és mutatják nekik az utat, mily szép, mily síkegyenes, mily könnyen járható s mily tiszta minden söpredéktől, a min látod.

Bizonyára, úgy látszik.

XVII. És látod-e, mondá, ott azon liget előtt ama helyet, mily szép az, mily virányos, és a nagy világosságtól szintén ragyogó?

Igenis látom.

Észreveszed-e a virány középén azon másik kerítést és kaput?

Úgy van. De mi azon helynek neve?

A boldogok lakhelye az mondá; mert ott tanyáznak az erények és a boldogság.

Valósággal, viszonzám én, e hely, mint mondod, kies.

XVIII. Veszed-e észre, mondá ő, hogy ott a kapu mellett egy csinos alakú nő áll? komoly tekintettel, közép vagy kissé hajló korában, egyszerű öltönyben minden pipere nélkül; nem áll pedig gömbölyű kövön, hanem négyszögűn, szilárdul fekvőn, és vele még két más nő, kik mintha amannak leányai volnának.

Ἐμφαίνει οὕτως ἔχειν.

Τούτων τοίνυν ἡ μὲν ἐν τῷ μέσῳ Παιδεία
ἐστίν, ἡ δὲ Ἀλήθεια, ἡ δὲ Πειθώ.

Τί δὲ ἔστηκεν ἐπὶ λίθου τετραγώνου αὕτη;

Σημεῖον, ἔφη, ὅτι ἀσφαλὴς τε καὶ βεβαία ἡ
πρὸς αὐτὴν ὁδὸς ἐστὶ τοῖς ἀφικνουμένοις, καὶ
τῶν διδομένων ἀσφαλὴς ἡ δόσις τοῖς λαμβά-
νουσιν.

Καὶ τίνα ἐστίν, ἃ δίδωσιν αὕτη;

Θάρσος καὶ Ἀφοβία, ἔφη ἐκεῖνος.

Ταῦτα δὲ τίνα ἐστίν;

Ἐπιστήμη, ἔφη, τοῦ μηδὲν ἂν ποτε δεινὸν
παθεῖν ¹ ἐν τῷ βίῳ.

XIX. Ὡς Ἡράκλεις, ὡς καλὰ, ἔφην, τὰ δῶ-
ρα! Ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν οὕτως ἔξω τοῦ περιβό-
λου ἔστηκεν;

Ὅπως τοὺς παραγενομένους, ἔφη, θεραπεύ-
ῃ, καὶ ποτίξῃ τὴν καθαρτικὴν δύναμιν, εἰθ' ὅταν
καθαρθῶσιν, οὕτως αὐτοὺς εἰσάγῃ πρὸς
τὰς Ἀρετάς.

Πῶς τοῦτο; ἔφην ἐγώ· οὐ γὰρ συνίημι.

Ἀλλὰ συνήσεις, ἔφη. ὡς ἂν, εἴ τις φιλοτί-
μως κάμνων ἐτύγχανε, πρὸς τὸν ἱατρὸν ἂν δῆ-
που γεινόμενος, ² πρότερον καθαρτικοῖς ἐξέβαλε ³

¹ πάσχω. ² γίγνομαι. ³ ἐκβάλλω.

Úgy tetszik.

Ezek közül tehát a középső a műveltség, egy felől az igazság, más felől az elhitetés.

De mért áll négszögű kövön?

Annak jeléül, mondá, hogy a hozzájárulónak az út téveszthetlen és biztos, kincseinek adománya pedig az elnyerőknél maradandó és bizonyos.

És mi az, a mit ő ad?

A bizalom és rendíthetlenség, mondá amaz.

Micsoda erővel bírnak az ezeket elnyerők?

Azzal, hogy tudják, miszerint semmi bajt sem fognak az életben szenvedni.

XIX. Herkulesre! mily becses kincsek azok! De mért áll így a kerítésen kívül?

Hogy az ide érkezetteknek szolgáljon, és megkínálja őket tisztító-szerével, miután pedig megtisztultak, bevezeti őket az erényekhez.

Hogyan? tudakolám én; mert ezt nem értem.

Majd megérted, mondá, mert úgy van a dolog olyannal is, ki nagyon megbetegedvén az orvos kezére jutott. Először is tisztító-

τὰ νοσοποιοῦντα, εἶτα οὕτως ἂν αὐτὸν ὁ ἰατρος εἰς ἀνάληψιν καὶ ὑγίειαν καθέστησεν. εἰ δὲ μὴ ἐπείθετο οἷς ἐπέταττεν, εὐλόγως ἂν δῆπον ἀπωσθεὶς ¹ ἐξώλετο ² ὑπὸ τῆς νόσου.

Ταῦτα μὲν συνίημι, ἔφην ἐγώ.

Τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον, ἔφη, καὶ πρὸς τὴν Παιδείαν ὅταν τις παραγίγνηται, θεραπεύει αὐτὸν καὶ ποτίζει τῇ ἑαυτῆς δυνάμει, ὅπως ἐκκαθάρῃ ³ πρῶτον καὶ ἐκβάλῃ τὰ κακά, ὅσα ἔχων ἦλθεν.

Ποῖα ταῦτα;

Τὴν ἄγνοιαν καὶ τὸν πλάνον, ὃν ἐπεπώκει ⁴ παρὰ τῆς Ἀπάτης, καὶ τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἀκρασίαν καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν φιλαργυρίαν καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ὧν ἀνεπλήσθη ⁵ ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ.

XX. Ὅταν οὖν καθαρθῇ, ⁶ ποῦ αὐτὸν ἀποστέλλει;

Ἐνδον, ἔφη, πρὸς τὴν Ἐπιστήμην καὶ πρὸς τὰς ἄλλας Ἀρετάς.

Ποίας ταύτας;

Οἷχ ὀρέας, ἔφη, ἔσω τῆς πύλης χόρον γυναικῶν; ὥς εὐειδεῖς δοκοῦσιν εἶναι καὶ εὐτακτοί, καὶ στολὴν ἀπρύφερον καὶ ἀπλῆν ἔχουσιν, ἔτι

¹ ἀπωθέω. ² ἐξώλλυμι. ³ ἐκκαθαίρω. ⁴ πίνω. ⁵ ἀναπλήρωμι. ⁶ καθαίρω.

szerekkel távolítja el a kóranyagot az orvos, azután állítja vissza előbbi erejét és egészségét a betegnek; de ha a beteg nem engedett volna azoknak, a miket az orvos rendelt, kiforgattatván a betegség által valószínűleg elveszett volna.

Ezeket már értem, mondám.

Ugyanazon módon tehát, ha valaki a műveltséghez járul is, ápolja ez őt, és saját gyógyszerével itatja, hogy kitisztítsa előbbi aljas eszméiből, és eltávolítsa azon bajokat, melyekkel hozzá jött.

Melyek azok?

A tudatlanság és csalódások, melyeket a csalásnál magába szívott, valamint a kérkedés, az élv, a kicsapongás, az indulatosság, a kincs-vágy és mindaz, a mivel az első kerítésben eltelt.

XX. Miután megtisztult, hová küldi őt?

Beküldi a tudományhoz és egyéb érényekhez.

Melyekhez?

Nem látod-e ott a kapun belül azon nő-kart? mily szépek- és szerényeknek látszanak! ruhájok nem pazarfényű, sem mesterkélt, e fe-

τε ὡς ἄπλαστοί εἰσι, καὶ οὐδαμῶς κεκαλλωπισμένοι,¹ καθάπερ αἱ ἄλλαι;

Ὅρῳ, ἔφην. ἀλλὰ τίνες αὐταὶ καλοῦνται;

Ἡ μὲν πρώτη Ἐπιστήμη, ἔφη, καλεῖται, αἱ δὲ ἄλλαι ταύτης ἀδελφαί, Ἀνδρεία, Δικαιοσύνη, Καλοκάγαθία, Σωφροσύνη, Εὐταξία, Ἐλευθερία, Ἐγκράτεια, Πραότης.

ὦ κάλλιστε, ἔφην ἔγωγε, ὡς ἐν μεγάλῃ ἐλπίδι ἐσμέν!

Ἐὰν συνήτε,² ἔφη, καὶ ἔξιν περιποιήσεσθε, ὧν ἀκούετε.

Ἀλλὰ προσέξομεν³ ὡς μάλιστα, ἔφην ἔγωγε.

Τοιγαροῦν, ἔφη, σωθήσεσθε.

XXI. Ὅταν οὖν παραλάβωσιν αὐτὸν αὐταί, ποῦ ἀπάγουσιν;

Πρὸς τὴν μητέρα, ἔφη.

Αὕτη δὲ τίς ἐστίν;

Εὐδαιμονία, ἔφη.

Ποία δ' ἐστὶν αὕτη;

Ὅρᾷς τὴν ὁδὸν ἐκείνην, τὴν φέρουσιν ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο, ὃ ἐστὶν ἀκρόπολις τῶν περιβόλων πάντων;

Ὅρῳ.

Οὐκοῦν ἐπὶ τοῦ προπυλαίου γυνὴ καθεστή-

¹ καλλωπίζω. ² συνίημι. ³ προσέχω.

lett mily tettetésnélküliek ők, és épen nem piperézettek, mint mások?

Látom őket, mondám, de mi a nevök?

Az elsőnek a neve tudomány, a többiek ennek nővérei: a lelkiemesség, igazságosság, becsületesség, józanság, szerénység, szabadelműség, önmegtartóztatás és szendeség.

O mily kellemesek ezek! mondám, mily nagy bizalommal vagyunk irányukban!

Ha jól megértetek engem, mondá, majd az élet gyakorlatává teszitek, a mit hallottatok.

A lehető- legjobban fogunk figyelni, mondám én.

Igy majd, viszonzá, üdvötöket lelitek.

XXI. Ha ezen nők befogadták az embert, hová vezetik őt?

Anyjokhoz, mondá.

Kicsoda ez?

A boldogság, felele.

S milyen ez a boldogság?

Látod azon utat, mely ama magaslatra visz, s mely vára mindezen kerítéseknek?

Látom.

Nem ül-e ez előcsarnokban egy megállá-

κυῖα εὐειδής τις κάθηται ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ, κεκοσμημένη ἐλευθέρως καὶ ἀπεριέργως, καὶ ἐστεφανωμένη στεφάνῳ εὐανθεῖ πάνυ καὶ ποι-κίλῳ;

Ἐμφαίνει οὕτως.

Αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ Εὐδαιμονία, ἔφη.

XXII. Ὅταν οὖν ᾧδέ τις παραγένηται, τί ποιεῖ;

Στεφανοῖ αὐτόν, ἔφη, τῇ ἑαυτῆς δυνάμει ἢ τε Εὐδαιμονία καὶ αἱ ἄλλαι Ἀρεταὶ πᾶσαι, ὥσπερ τοὺς νενικηκότας τοὺς μεγίστους ἀγῶ-νας.

Καὶ ποίους ἀγῶνας νενίκηκεν αὐτός; ἔφην ἐγώ.

Τοὺς μεγίστους, ἔφη, καὶ τὰ μέγιστα θηρία, ἃ πρότερον αὐτὸν κατήσθιε καὶ ἐκόλαζε καὶ ἐποίει δοῦλον, ταῦτα πάντα νενίκηκε, καὶ ἀπέρ-ριψεν ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ κεκράτηκεν ἑαυτοῦ, ὥστε ἐκεῖνα νῦν τούτῳ δουλεύουσιν, καθάπερ οὗτος ἐκείνοις πρότερον.

XXIII. Ποῖα ταῦτα λέγεις θηρία; πάνυ γὰρ ἐπιποθῶ ἀκοῖσαι.

Πρῶτον μὲν, ἔφη, τὴν Ἀγνοίαν καὶ τὸν Πλάνον. ἢ οὐ δοκεῖ σοι θηρία ταῦτα εἶναι;

Καὶ πονηρά γε, ἔφην ἐγώ.

Εἶτα τὴν Αὐπνίαν καὶ τὸν Ὀδυρμόν καὶ τὴν Ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν Φιλαργυρίαν καὶ τὴν

podott korú, szép alakú nő egy magasb trónon, illedelmesen és mesterkétlenül ékesítve, és egy illatos füzérrel díszesen megkoszorúzva?

Ugy látszik.

Ez tehát a boldogság, mondá.

XXII. Ha már ide jó valaki, mit csinál ez vele?

Megkoszorúzza őt, felelé amaz, saját hatalmával a boldogság, valamint a többi érények is, mint olyanokat, kik a legnagyobb versenyharcokat víták ki.

Hát micsoda harcokat vivott ki az ilyen? kérdém.

A legnagyobbakat, mondá, és legyőzte a legnagyobb vadakat, melyek előbb sorvaszták, marcangolák és szolgáljokká tevék őt, ezeket mind legyőzte, magától távol üzte, és magát függetlenné tette úgy, hogy most már amazok épen úgy hódolnak neki, valamint ő előbb amazoknak.

XXIII. Micsoda vadakat említesz? igen kívánnám azt érteni.

Először is a tudatlanságot és a csalódást. Vagy tán nem tartod ezeket vadaknak?

Sőt igen, és pedig gonoszaknak.

Azután abút, a keservet, a dölyföt, a kincsvá-

Ἀκрасίαν καὶ τὴν λοιπὴν ἅπασαν Κακίαν. πάντων τούτων κρατεῖ, καὶ οὐ κρατεῖται, ὥσπερ τὸ πρότερον.

¹ Ὡ καλῶν ἔργων, ἔφην ἐγώ, καὶ καλλίστης νίκης! ἀλλ' ἐκεῖνο ἔτι μοι εἶπέ· τίς ἡ δύναμις τοῦ στεφάνου, ᾧ ἔφης στεφανοῦσθαι αὐτόν;

Εὐδαιμονική, ᾧ νεανίσκει. ὁ γὰρ στεφανωθείς ταύτῃ τῇ δυνάμει εὐδαίμων γίγνεται καὶ μακάριος, καὶ ἔχει οὐκ ἐν ἑτέροις τὰς ἐλπίδας τῆς εὐδαιμονίας, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ.

XXIV. Ὡς καλὸν τὸ νίκημα λέγεις! ὅταν δὲ στεφανωθῇ, τί ποιεῖ, ἢ ποῖ βαδίζει;

Ἄγουσιν αὐτὸν ὑπολαβοῦσαι ¹ αἱ Ἀρεταὶ πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅθεν ἦλθε πρῶτον, καὶ δεικνύουσιν αὐτῷ τοὺς ἐκεῖ διατρίβοντας, ὡς κακῶς καὶ ἀθλίως ζῶσι, καὶ ὡς ναυαγοῦσιν ἐν τῷ βίῳ, καὶ πλανῶνται καὶ ἄγονται κατακεκρημένοι, ὥσπερ ὑπὸ πολεμίων, οἱ μὲν ὑπ' ἀκрасίας, οἱ δὲ ὑπ' ἀλαζονείας, οἱ δὲ ὑπὸ φιλαργυρίας, ἑτεροὶ δὲ ὑπὸ κενοδοξίας, ἑτεροὶ δὲ ὑφ' ἐτέρων κακῶν· ἐξ ὧν οὐ δύνανται ἐκλῦσαι ἑαυτοὺς τῶν δεινῶν, οἷς δέδενται, ² ὥστε σωθῆναι ³ καὶ ἀφικέσθαι ⁴ ὧδε, ἀλλὰ ταράττονται διὰ παντὸς τοῦ βίου. τοῦτο δὲ πάσχουσι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὴν ἐνθάδε ὁδὸν εὐρεῖν· ἐπε-

¹ ὑπολαμβάνω. ² δέω. ³ σώζω. ⁴ ἀφικέσθαι.

gyat, a mértékletlenséget és minden rosszaságot. Mind ezek fölött uralkodik, és nem hódol nekik, mint azelőtt.

Oh mily szép tettek ezek, mondám én, és mily fölséges e győzelem! de még azt mondd meg, milyen azon koszorúnak ereje, melylyel őt fölékesítettnek lenni állítád?

Boldogító, oh ifju. Mert a ki ilyen hatalommal diszítettetett föl, boldoggá lesz, távol minden bajtól; — és nem másokban hordja boldogságának reményét, hanem önmagában.

XXIV. Oh mily dicső e diadal! — És megkoszorúztatván mit csinál, hová megy?

Fölfogván őt az erények elvezetik azon helyre, a honnan először jött, és megmutatják neki az ott tartózkodókat, mily rosszúl és szerencsétlenül élnek, mikép szenvednek hajótörést az életben, bolyongnak és ide- s tova hurcoltatnak mint az ellenségektől leigázottak, némelyek ugyan a mértékletlenségtől, mások a nagyravágyástól, mások ismét a kincsvágytól, mások a hiu dicsekvéstől, mások egyéb rossztól; és ezen bajokból, melyek által mintegy bélincesekre verettek, nem képesek kibontakozni, hogy kiszabadulhassanak s ide jöhessenek; hanem zavarodásban vannak egész éltökön keresztül. Ezen rosszat pedig azért szenvedik, mivel az ide vezető utat föl nem lelhetik; mert megfe-

λάθοντο γὰρ τὸ παρὰ τοῦ Δαιμονίου πρός-
ταγμα.

XXV. Ὅρθως μοι δοκεῖς λέγειν. ἀλλὰ καὶ
τοῦτο πάλιν ἀπορῶ, διὰ τί δεικνύουσιν αὐτῷ
τὸν τόπον ἐκεῖνον αἱ Ἀρεταί, ὅθεν ἵκει τὸ τρό-
τερον.

Οὐκ ἀκριβῶς ἴδει¹ οὐδὲ ἐπίστατο, ἔφη.
οἷδέν τῶν ἐκεῖ, ἀλλ' ἐνεδοίαζε, καὶ διὰ τὴν Ἀ-
γνοίαν καὶ τὸν Πλάνον, ὃν δὴ ἐπεπώκει, τὰ μὴ
ὄντα ἀγαθὰ ἐνόμιζεν ἀγαθὰ εἶναι, καὶ τὰ μὴ
ὄντα κακὰ, κακὰ· διὸ καὶ ἔζη² κακῶς, ὥςπερ οἱ
ἄλλοι οἱ ἐκεῖ διατρίβοντες· νῦν δὲ ἀνελιγφῶς³
τὴν ἐπιστήμην τῶν συμφερόντων, αὐτὸς τε
καλῶς ζῇ, καὶ τούτους θεωρεῖ ὡς κακῶς τράσ-
σουσιν.

XXVI. Ἐπειδὴν οὖν θεωρήσῃ πάντα, τί
ποιεῖ, ἢ ποῖ ἔτι βαδίζει;

Ὅποι ἂν βούληται, ἔφη. πανταχοῦ γὰρ ἐστὶν
αὐτῷ ἀσφάλεια, ὥσπερ τῷ τὸ Κωρύκειον ἄν-
τρον ἔχοντι καὶ πανταχοῦ, οὗ ἂν ἀφίκηται,⁴
πάντα καλῶς βιώσεται μετὰ πάσης ἀσφαλείας.
ὑποδέχονται γὰρ αὐτὸν ἀσμένως πάντες, καθά-
περ τὸν ἱατρὸν οἱ πάσχοντες.

Πότερον οὖν κακείνας⁵ τὰς γυναῖκας, ἃς
ἔφης θηρία εἶναι, οὐκ ἔτι φοβεῖται, μή τι πάθῃ
ὑπ' αὐτῶν;

¹ οἶδα. ² ζῶ. ³ ἀναλαμβάνω. ⁴ ἀφικνέομαι. ⁵ καὶ ἐκεί-
νας.

ledkezték azon parancsról, melyet a nemtőtől kaptak.

XXV. Helyesen látszol beszélni, de most ismét azon tűnődöm, mért mutatják neki az erények azon helyet, a honnan előbb eljött.

Mert nem tudta még tökéletesen, nem is értette, hanem kétkedék azok fölött, a mik ott történtek; és a tudatlanság és csalódás miatt, a miket ott magába szítt, azt, a mi nem jó, jó-nak tartá, és rossznak, a mi nem rossz: azért rosszul is élt, mint mások, kik ott időznek; most pedig a hasznos dolgok tudományát már megszerezvén, mind maga jól él, mind amazokat látja, mily nyomorteli állapotban vannak.

XXVI. Mit tesz, vagy hová megy még, miután mindent látott?

A hová akar, mondá, mert mindenütt biztosságban van, mintha a koryciai barlangot birná, és mindenütt, a hová csak jut, általában jól fog élni minden biztossággal, mert mindenütt szívesen fogják őt fogadni, mint a betegek az orvost.

Vajjon azon nőktől sem tarthat már semmit, kiket vadállatoknak neveztél, nehogy általok valami kárát vallja?

Νῆ Δία, οὐδέν' οὐ μὴ διοχληθήσεται, οὔτε ὑπὸ Ὀδύνης οὔτε ὑπὸ Λύπης οὔτε ὑπ' Ἀκρασίας οὔτε ὑπὸ Φιλαργυρίας οὔτε ὑπὸ Πενίας οὔτε ὑπ' ἄλλου κακοῦ οὐδενός. ἀπάντων γὰρ κυριεύει, καὶ ἐπάνω πάντων ἐστὶ τῶν πρότερον αὐτὸν λυπούντων, καθάπερ οἱ ἐχιόδηκτοι. τὰ γὰρ θηρία δήπου, τὰ πάντας τοὺς ἄλλους κακοποιούντα μέχρι θανάτου, ἐκείνους οὐ λυπεῖ διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον αὐτούς. οὕτω καὶ τοῦτον οὐκέτι οὐδὲν λυπεῖ, διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον.

XXVII. Καλῶς ἐμοὶ δοκεῖς λέγειν· ἀλλ' ἔτι τοῦτο μοι εἰπέ· τίνες εἰσὶν οὗτοι οἱ δοκοῦντες ἐκεῖθεν ἀπὸ τοῦ βουνοῦ παραγίγνεσθαι; καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐστεφανωμένοι ἔμφρασιν ποιοῦσιν εὐφροσύνης τινός, οἱ δὲ ἀστεφάνωτοι λύπης καὶ ταραχῆς, καὶ τὰς κνήμας καὶ τὰς κεφαλὰς δοκοῦσι τετρίφθαι¹, κατέχονται δὲ καὶ ὑπὸ γυναικῶν τινῶν.

Οἱ μὲν ἐστεφανωμένοι, ἔφη, οἱ σεσωσμένοι εἰσὶ πρὸς τὴν Παιδείαν, καὶ εὐφραίνονται τετυχηκότες² αὐτῆς· οἱ δὲ ἀστεφάνωτοι, οἱ μὲν ἀπεγνωσμένοι ὑπὸ τῆς Παιδείας, ἀνακάμπτουσι κακῶς καὶ ἀθλίως διακείμενοι, οἱ δέ, ἀποδεδειλιακότες³ καὶ ἀναβεβηκότες⁴ πρὸς τὴν Καρτερίαν, πάλιν ἀνακάμπτουσι καὶ πλανῶνται ἀνοδία.

¹ τρίβω. ² τυγχάνω. ³ ἀποδειλιάω. ⁴ ἀναβαίνω.

Jupiterre! semmit. Nem fog gyötörtetni sem a fájdalom- és bűtől, sem a mértékletlenség- és kincsvágytól, sem a szegénységtől, sem valami egyéb rossztól. Mivel mind ezek fölött uralkodik, és mind azoknál, kik őt előbb zaklatták, fönnebb áll épen úgy, mint a kiket a vipera megmart. Mert bizonyára, míg a vadak másokat egész a halálig üldöznek, ezeket nem bántják, minthogy ellenszerrel bírnak. Így ennek sem árt semmi, minthogy ellenszere van.

XXVII. Jól látszol nekem beszélni; de még azt mondd meg nekem, kik azok, kik amott a dombról látszanak felénk közeledni? és ugyan némelyek közülök koszorúzottan némi vidámság jeleivel; mások koszorú nélkül buslakodás- és zavarodással, feldörzsölt lábakkal és fejekkel némely nők hatalmába ejtve.

A megkoszorúzottak, mondá, épen jöttek a műveltséghez, és hogy hozzá juthattak, örülnek; a koszorú nélküliek részint a műveltségtől megvetve rossz és nyomorteli állapotban térnek vissza, részint a kitartáshozzi törekvésben elriadván az erőfeszítéstől visszamennek, és járatlan helyen bolyonganak.

Αἱ δὲ γυναῖκες αἱ μετ' αὐτῶν ἀκολουθοῦσαι
τίνες εἰσὶν αὗται;

Λύπαι, ἔφη, καὶ Ὀδύνηαι καὶ Ἀθρημίαι καὶ
Ἀδοξίαι καὶ Ἀγροίαι.

XXVIII. Πάντα τὰ κακὰ λέγεις αὐτοῖς
ἀκολουθεῖν.

Νῆ Δία, πάντα, ἔφη, ἐπακολουθοῦσιν. οὗτοι
δέ, ὅταν παραγένωνται εἰς τὸν πρῶτον περίβο-
λον πρὸς τὴν Ἡδυπάθειαν καὶ τὴν Ἀκρασίαν,
οὐχ ἑαντοὺς αἰτιῶνται, ἀλλ' εὐθὺς κακῶς λέγου-
σι καὶ τὴν Παιδείαν καὶ τοὺς ἐκείσε βαδίζον-
τας, ὡς ταλαίπωροι καὶ ἄθλιοί εἰσι καὶ κακο-
δαίμονες, οἳ τὸν βίον τὸν παρ' αὐτοῖς καταλι-
πόντες κακῶς ζῶσι, καὶ οἷα ἀπολαύουσι τῶν
παρ' αὐτοῖς ἀγαθῶν.

Ποῖα δὲ λέγουσιν ἀγαθὰ εἶναι;

Τὴν Ἀσωτίαν καὶ τὴν Ἀκρασίαν, ὡς εἴποι
ἂν τις ἐπὶ κεφαλαίου· τὸ γὰρ εὐωχεῖσθαι βο-
σκημάτων τρόπον καὶ ἀπολαύειν μέγιστα ἀγαθὰ
ἡγοῦνται εἶναι.

XXIX. Αἱ δὲ ἕτεραι γυναῖκες αἱ ἐκεῖθεν
παραγενόμεναι, ἱλαραὶ τε καὶ γελῶσαι, τίνες κα-
λοῦνται;

Δόξαι, ἔφη, καὶ ἀγαγοῦσαι πρὸς τὴν Παι-
δείαν τοὺς εἰσελθόντας πρὸς τὰς Ἀρετάς, ἀνα-
κάμπτουσιν, ὅπως ἑτέρους ἀγάγωνσι, καὶ ἀναγγεί-
λουσιν, ὅτι εὐδαίμονες ἤδη γεγόνασιν, οὓς τότε
ἀπήγαγον.

És kik azok az őket kísérő nők?

A búbanatok, mondá, a fájdalom, a csüggettség, gyalázat és tudatlanság.

XXVIII. Ezzel azt mondod, hogy minden rossz követi őket.

Jupiterre! mondá, minden baj nyomukban jár. Ezek pedig, miután az első kerítésbe a kékhez és mértékletlenséghez visszatérnek, nem magokat okozzák, hanem azonnal mind a műveltséget mind az ott járdalókat ragalmazzák, hogy inségesek, nyomorultak, szerencsétlenek! akik elhagyván azon életmódot, melyet ők követnek, rosszul élnek, és a náluk létező jókat nem élvezik.

De mit neveznek ők jónak?

Hogy röviden legyen mondva: a dorbézolást és mértékletlenséget. Mert barmok módjára a jó evést-ivást és az élvezést tartják a legfőbb javaknak.

XXIX. Hát a többi nők, kik amonnan vidáman és mosolyogva jönnek, kiknek neveztetnek?

Véleményeknek, mondá, és elvezetvén a valódi műveltséghez azokat, kik az erényekhez térnek be, visszajönnek, hogy ismét másokat vezessenek elő, és hirül hozzák, hogy már boldogok azok, kiket oda vezettek.

Πότερον οὖν, ἔφη ἐγώ, αὐται εἴσω πρὸς τὰς Ἀρετὰς εἰσπορεύονται ;

Ἐφη, Οὐ. οὐ γὰρ Θέμις Δόξαν εἰσπορεύεσθαι πρὸς τὴν Ἐπιστήμην, ἀλλὰ τῇ Παιδεΐᾳ παραδιδόασιν αὐτούς. εἶτα, ὅταν ἡ Παιδεΐα παραλάβῃ, ἀνακάμπουσιν αὐται πάλιν ἄλλους ἄξουσai ὥσπερ αἱ νῆες τὰ φορτία ἐξελόμεναι¹ πάλιν ἀνακάμπουσιν καὶ ἄλλων τινῶν γεμίζονται.

XXX. Ταῦτα μὲν δὴ καλῶς μοι δοκεῖς, ἔφη, ἐξηγήσθαι ἀλλ' ἐκεῖνο οὐδέπω ἡμῖν δεδήλωκας· τί προστάττει τὸ Δαιμόνιον τοῖς εἰσπορευομένοις εἰς τὸν βίον ποιεῖν.

Θαῤῥεῖν, ἔφη· διὸ καὶ ὑμεῖς θαῤῥεῖτε πάντα γὰρ ὑμῖν ἐξηγήσομαι, καὶ οὐδὲν παραλείψω.

Καλῶς λέγεις, ἔφη ἐγώ.

Ἐκτείνας οὖν τὴν χεῖρα πάλιν Ὁρᾶτε, ἔφη, τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἣ δοκεῖ τυφλή τις εἶναι, καὶ ἐπὶ λίθου στρογγύλου ἐστάναι, ἣν καὶ ἄρτι ὑμῖν εἶπον, ὅτι Τύχῃ καλεῖται ;

Ὁρῶμεν.

XXXI. Ταύτῃ κελεύει, ἔφη, μὴ πιστεύειν, καὶ βέβαιον μηδὲν νομίζειν μηδὲ ἀσφαλὲς εἶναι, ὃ, τι ἂν παρ' αὐτῆς λάβῃ τις, μηδὲ ὥς ἴδια ἡγεῖσθαι. οὐδὲν γὰρ κωλύει ταῦτα πάλιν ἀφε-

¹ ἔξαιρέτω.

Vajjon tehát betérnek ők magok is az erényekhez?

Felele, nem. Mert nem szabad a véleménynek a tudományhoz betérni; hanem átadják őket a műveltségnek, kiket miután a műveltség elfogadott, visszatérnek ismét másokat elővezetendők: valamint a hajók kirakván áruikat újra visszafordulnak, és másokkal rakodnak meg.

XXX. Nekem úgy látszik, hogy ezeket jól fejtetted meg, de azt még sem jelentetted ki, mit parancsol csak a nemtő az életbe lépőknek tenni?

Azt, hogy bízzanak magokban; azért bízzatok ti is, mert én mindent megfejték, és mit sem fogok elhagyni.

Helyesen beszélsz, mondtam én.

Kinyújtván tehát ismét kezét látjátok, szóla, azon nőt, ki vaknak lenni és gömbölyű kövön állani látszik, kiről az imént mondtam, hogy szerencse a neve?

Látjuk, viszonzám.

XXXI. A nemtő tehát parancsolja, hogy ennek ki se higyen, és nála semmit állandónak ne véljen; se szilárd birtoknak ne tartsa amit tőle nyert, se tulajdonának ne gondolja; mert

λέσθαι¹ καὶ ἑτέρω δοῦναι² πολλάκις γὰρ τοῦτο εἴωθε³ ποιεῖν, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν κελεύει πρὸς τὰς παρ' αὐτῆς δόσεις ἴσους γίνεσθαι, καὶ μήτε χαίρειν ὅταν διδῶ, μήτε ἀθυμεῖν ὅταν ἀφείληται, καὶ μήτε ψέγειν αὐτὴν μήτε ἐπαινεῖν· οὐδὲν γὰρ ποιεῖ μετὰ λογιμοῦ, ἀλλ' εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε⁴ πάντα, ὥσπερ πρότερον ὑμῖν ἔλεξα. διὰ τοῦτο οὖν τὸ Δαιμόνιον κελεύει μὴ θαυμάζειν, ὅ, τι ἂν πράττει αὕτη, μηδὲ γίνεσθαι ὁμοίους τοῖς κακοῖς τραπεζίταις, καὶ γὰρ ἐκεῖνοι, ὅταν μὲν λάβωσι τὸ ἀργύριον παρὰ τῶν ἀνθρώπων, χαίρουσι, καὶ ἴδιον νομίζουσιν εἶναι. ὅταν δὲ ἀπαιτῶνται, ἀγανακτοῦσι, καὶ δεινὰ οἶονται πεπονθέναι⁵, οὐ μνημονεύοντες, ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἔλαβον τὰ θέματα, ἐφ' ᾧ οὐδὲν κωλύει τὸν θέμενον πάλιν κομίσασθαι. ὥσαύτως τοίνυν κελεύει ἔχειν τὸ Δαιμόνιον καὶ πρὸς τὴν παρ' αὐτῆς δόσιν, καὶ μνημονεύειν, ὅτι τοιαύτην ἔχει φύσιν ἢ Τύχην, ὥστε, ἃ δέδωκεν, ἀφελέσθαι, καὶ ταχέως πάλιν δοῦναι πολλαπλάσια, αὐθις δὲ ἀφελέσθαι, ἃ δέδωκεν οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τὰ προὔπαρχοντα. ἃ γοῦν δίδωσι, λαβεῖν κελεύει παρ' αὐτῆς, καὶ συντόμως ἀπελθεῖν ἔχοντας πρὸς τὴν βεβαίαν καὶ ἀσφαλῆ δόσιν.

¹ ἀφαιρέω. ² δίδωμι. ³ εἴωθ. ⁴ τυγχάνω. ⁵ πάσχω.

mi sem áll útjában, hogy azt ismét elvegye és másoknak adja, mivel sokszor szokta azt tenni. Ez oknál fogva int a nemtő, hogy adományai iránt egykedvűek legyünk, se ne örüljünk mikor ad, se ne csüggedjünk el midőn elvesz valamit; és se ne gyalázzuk se ne dicsérjük őt; mert mit sem tesz megfontolással, hanem cél és terv nélkül csakúgy találomra, mint előbb említém azt nektek. Azért figyelmeztet a nemtő, hogy ne csodálkozzunk, bármit tegyen is ő, s ne legyünk hasonlók a kába pénzváltókhoz. Mert ezek is, midőn az emberektől a pénzt elfogadják, örülnek és magokénak gondolják; visszaköveteltetvén pedig az, bosszankodnak, és azt vélik, hogy valami rövidséget szenvednek, meg nem emlékezvén, hogy oly föltét alatt fogadták el a letéteményt, hogy azt a letevő minden akadály nélkül visszavehesse. Azt kívánja tehát a nemtő, hogy a szerencse adománya irányában is eféle indulattal viselkedjünk, és megemlékezzünk, miszerint a szerencse oly természetű, hogy amit nyújtott elvegye, és csak hamar sokszorosan térítse azt meg; de ismét elragadja, amit adott; sőt nem csak azt, hanem előbbi vagyonunkat is. A mit tehát ad, inti őket a nemtő, hogy fogadják el tőle, de azonnal cseréljék azt föl szilárd és biztos adománnyal.

XXXII. Ποίαν ταύτην ; ἔφην ἐγώ.

Ἦν λήφονται παρὰ τῆς Παιδείας, ἣν διασωθῶσιν ¹ ἐκεῖ.

Αὕτη οὖν τίς ἐστιν ;

Ἡ ἀληθὴς Ἐπιστήμη τῶν συμφερόντων, ἔφη, καὶ ἀσφαλὲς δόσις καὶ βεβαία καὶ ἀμετάβλητος. φεύγειν οὖν κελεύει συντόμως πρὸς ταύτην, καὶ ὅταν ἔλθωσι πρὸς τὰς γυναῖκας ἐκεῖνας, αἷς καὶ πρότερον εἶπον ὅτι Ἀχρασία καὶ Ἡδυπάθεια καλοῦνται, καὶ ἐντεῦθεν κελεύει συντόμως ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ πιστεῦειν μηδὲ ταύταις μηδέν, ἕως ἂν πρὸς τὴν Ψευδοπαιδεῖαν ἀφίκωνται. κελεύει οὖν αὐτοῖς χρόνον τινὰ ἐνδιατρῆσαι, καὶ λαβεῖν ὅ, τι ἂν βούλωνται παρ' αὐτῆς, ὥς περ ἐφόδιον, εἴτα ἐντεῦθεν ἀπέναι ² πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδεῖαν συντόμως. Ταῦτ' ἐστὶν ἃ προστάσσει τὸ Δαιμόνιον. Ὅστις τοίνυν παρ' αὐτά τι ποιεῖ, ἢ παρακούει, ἀπόλλυται κακὸς κακῶς.

XXXIII. Ὁ μὲν δὲ μῦθος, ὃ ξένοι, ὁ ἐν τῷ πίνακι, τοιοῦτος ἡμῖν ἐστιν. εἰ δὲ δεῖ τι προσπυθέσθαι ³ περὶ ἐκάστου τούτων, οὐδεὶς φθόνος· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν φράσω.

Καλῶς λέγεις, ἔφην ἐγώ. ἀλλὰ τί κελεύει αὐτοὺς τὸ Δαιμόνιον λαβεῖν παρὰ τῆς Ψευδοπαιδείας ;

¹ διασωζώω. ² ἄπειμι. ³ προσπυθάνομαι.

XXXII. Melyik az, kérdém én?

A melyet a műveltségtől fognak kapni, ha hozzá épen eljuthatnak.

Melyik tehát az?

Ez, mondá ő, az igazi megismerése a hasznos dolgoknak; ez azon állandó, biztos és változatlan ajándék: parancsolja tehát a bemenőknek a nemtő, hogy legrövidebb úton ehez meneküljenek, és ha ama nőkhöz jönnek, kikről előbb mondtam, hogy a mértékletlenségnek és kéjnek nevét viselik, parancsolja innét is minél hamarább eltakarodni, s nekik mit sem hinni, míg az álműveltséghez nem jönnek. Ennél már megengedi nekik bizonyos ideig mulatni, és tőle bármit, mint útiköltséget elfogadni; de azután meghagyja, hogy innét az igazi műveltséghez siessenek. Ezeket mondja a nemtő: aki tehát ezek ellen tesz valamit, vagy ezeket rosszul fogja föl, mint rossz rosszul fog elveszni.

XXXIII. Ime tehát, oh vendégek, azon rege, mely előttünk áll a táblán. De ha még ezekről egyenkint kellene kérdeznetek valamit, nincs ellenvetésem, meg fogom én azt is magyarázni.

Jól beszélsz, viszonzám én, de mik azok, amiket parancsol a nemtő az álműveltségtől elfogadni?

Ταῦτα, ἃ δοκεῖ εὐχρηστο εἶναι.

Ταῦτ' οὖν τίνα ἐστίν;

Γράμματα, ἔφη, καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων,
ἃ καὶ Πλάτων φησὶν ὡσανεὶ χαλινοῦ τινος δύ-
ναμιν ἔχειν τοῖς νέοις, ἵνα μὴ εἰς ἕτερα περι-
σπῶνται.

Πότερον δὲ ἀνάγκη ταῦτα λαβεῖν, εἰ μέλ-
λει τις ἥξειν πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν,
ἢ οὐ;

Ἀνάγκη μὲν οὐδεμία, ἔφη· χρήσιμα μέντοι
ἐστὶ πρὸς τὸ συντομώτερον ἐλθεῖν· πρὸς δε τὸ
βελτίους γενέσθαι οὐδὲν συμβάλλεται ταῦτα.

Οὐδὲν ἄρα λέγεις, ταῦτα χρήσιμα εἶναι
πρὸς τὸ βελτίους γενέσθαι ἄνδρας;

Ἔστι γὰρ καὶ ἄνευ τούτων βελτίους γενέ-
σθαι ὅμως δὲ οὐκ ἄχρηστο κακείνα ¹ ἐστίν. ὡς
γὰρ δι' ἐρμηνέως συμβάλλομεν τὰ λεγόμενά ποτε,
ὅμως μέντοι γε οὐκ ἄχρηστον ἦν ἡμᾶς καὶ αὐ-
τοὺς τὴν φωνὴν εἰδέναι· ἀκριβέστερον γὰρ ἂν
τι συνήκαμεν ² οὕτω καὶ ἄνευ τούτων τῶν μα-
θημάτων οὐδὲν κωλύει γενέσθαι.

XXXIV. Πότερον οὖν· οὐδὲν προέχουσιν
οὗτοι οἱ μαθηματικοὶ πρὸς τὸ βελτίους γενέσθαι
τῶν ἄλλων ἀνθρώπων;

¹ καὶ ἐκεῖνα. ² συνήκημι.

Olyanok, a mik hasznosaknak látszanak lenni.

Mik tehát azok?

A betük (az írás) mondá, és a többi tanulmányok közül azok, melyekről Plátó is mondja, hogy mintegy zabla erejével bírnak az ifjakuál, hogy más tárgyakra ne ragadtassanak.

De szükséges-e ezeket elfogadni, ha valaki a valódi műveltséghez akar jutni, vagy nem szükséges?

Szükség ugyan nincs rájuk, mondá; mindazonáltal hasznosak arra, hogy hamarabb a műveltséghez juthassunk; de javulásunkra mit sem hajtanak.

Tehát azt állítod, hogy mit sem használnak arra, hogy jobb férfiakka váljunk?

Mert nélkülök is lehetünk jobbakká; mindazonáltal nem hasztalanok azok. Mert valamint néha szóváltó által fogjuk föl a mondottakat; mindazonáltal épen nem volna hasztalan minmagunknak is azon nyelvet tudni; mivel úgy tökéletesebben megérthetnénk holmit: úgy szorosan véve ezen tudományok nélkül is lehetünk.

XXXIV. Tehát ezen tudományokhoz érők nem bírnak más embereknél nagyobb előnnyel abban, hogy jobbakká váljanak?

Πῶς μέλλουσι προέχειν, ἐπειδὴν φαίνονται ἡπατημένοι¹ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ὥςπερ καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ἔτι κατεχόμενοι ὑπὸ πάσης κακίας; Οὐδὲν γὰρ κωλύει εἰδέναι μὲν γράμματα, καὶ κατέχειν τὰ μαθήματα πάντα, ὁμοίως δὲ μέθυσον καὶ ἀκρατῇ εἶναι καὶ φιλόγυρον καὶ ἄδικον καὶ προδότην καὶ τὸ πέρας ἄφρονα.

Ἀμέλει, πολλοὺς τοιούτους ἐστὶν ἰδεῖν.

Πῶς οἷν οὗτοι προέχουσιν, ἔφη, εἰς τὸ βελτίους ἀνδρας γενέσθαι, ἐνεκα τούτων τῶν μαθημάτων;

XXXV. Οὐδαμῶς φαίνεται ἐκ τούτου τοῦ λόγου. Ἀλλὰ τί ἐστίν, ἔφη ἐγώ, τὸ αἷτιον, ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ διατρίβουσιν, ὥςπερ ἐγγίζοντες πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παιδείαν;

Καὶ τί τοῦτο ὠφελεῖ αὐτούς, ἔφη, ὅταν πολ-
λάκις ἐστὶν ἰδεῖν² παραγιγνομένους ἐκ τοῦ πρώ-
του περιβόλου ἀπὸ τῆς Ἀκρασίας καὶ τῆς ἄλ-
λης Κακίας εἰς τὸν τρίτον περιβόλον πρὸς τὴν
Παιδείαν τὴν ἀληθινὴν, οἳ τούτους τοὺς μα-
θηματικούς παραλλάττουσιν; ὥστε πῶς ἔτι
προέχουσιν ἄρα; εἰ γ' ἀκίνητότεροι ἢ δυσμα-
θέστεροί εἰσιν.

Πῶς, ἔφη ἐγώ, τοῦτο;

Ὅτι οἱ ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ οὐκ ἀπορρο-
οῦνται ἐπίστασθαι ἅ οὐκ οἶδασιν· οἱ δὲ ἐν τῷ

¹ ἀπατάω. ² ὁράω.

Hogyan fognának bírni, miután abban, hogy mi jó, mi rossz, mint mások ők is csalódní, s e fölött még majd minden rossznak meghódolní látszanak? Mert lehet tudni írni és bírni min-denféle tudománynyal; mindazonáltal iszakos-nak, kicsapongónak, fősvénynek, igaztalannak, árulónak s végre esztelennek lenni.

Bizonyára, sokat láthatni ilyent.

Micsoda előnyük van tehát ezeknek, mon-dá, abban, hogy jobbakká váljanak, noha ezen tudományokban jártasak?

XXXV. Amint e beszédből látszik, semmi. De mi az oka, hogy ezek a második kerítésen belül mulatnak, mint a valódi műveltséghez közeledők?

És mit használ ez nekik, mondá, holott gyakran láthatni olyanokat, kik az első kerítésből a mértékletlenségtől és más gonoszságtól a harmadik kerítésbe az igazi műveltséghez jutnak, akik ezeket a tudósokat meghaladják? így tehát micsoda előnnyel bírnak? ha lom-hábbak vagy kevesbbé tanulékonyak.

Hogy lehet ez, mondám én?

Mert azok az első kerítésben nem tulajdo-nítják magoknak azokat tudni, a miket nem

δευτέρῳ περιβόλῳ, εἰ μὴδὲν ἄλλο, ὃ προσποιού-
νται γε ἐπίστασθαι, οὐκ οἶδασιν. ἕως δ' ἂν ἔχωσι
ταύτην τὴν δόξαν, ἀκινήτους αὐτοὺς ἀνάγκη
εἶναι πρὸς τὸ ὁρᾶν πρὸς τὴν ἀληθινὴν Παι-
δείαν. εἴτα τὸ ἕτερον οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ αἱ Δόξαι
ἐκ τοῦ πρώτου περιβόλου εἰσπορεύονται πρὸς
αὐτοὺς ὁμοίως; Ὡς τε οὐδὲν οὗτοι ἐκείνων βελ-
τίους εἰσιν, ἔαν μὴ καὶ τούτοις συνῇ Μεταμέ-
λεια, καὶ πεισθῶσιν, ὅτι οὐ Παιδείαν ἔχουσιν,
ἀλλὰ Ψευδοπαιδείαν, δι' ἣν ἀπατῶνται, οὗτοι
δὲ διακείμενοι οὐκ ἂν ποτε σωθῆεν¹. Καὶ
ὕμεις τοίνυν, ὦ ξένοι, ἔφη, οὕτω ποιεῖτε, καὶ
ἐνδιατρίβετε τοῖς λεγομένοις, μέχρις ἂν ἔξιν
λαβεῖν. — ἀλλὰ περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις δεῖ
ἐπισκοπεῖν καὶ μὴ διαλείπειν, τὰ δ' ἄλλα πάρ-
εργα ἡγήσασθαι — εἰ δὲ μή, οὐδὲν ὄφελος ὑ-
μῖν ἔσται ὧν νῦν ἀκούετε.

XXXVI. Ποιήσομεν. τοῦτο δὲ ἐξηγήσαι,
πῶς οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ ὅσα λαμβάνουσιν οἱ ἄν-
θρωποι παρὰ τῆς Τύχης· οἷον τὸ ζῆν, τὸ ὑγι-
αίνειν, τὸ πλουτεῖν, τὸ εὐδοξεῖν, τὸ τέκνα ἔχειν.
τὸ νικᾶν, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τούτοις παραπλή-
σια; ἢ πάλιν, τὰ ἐναντία πῶς οὐκ ἔστι κακά;
πάνυ γὰρ παράδοξον ἡμῖν καὶ ἄπιστον δοκεῖ τὸ
λεγόμενον.

¹ σάζω.

tudnak; emezek a második kerítésben, ha mást semmit sem, de a mit tulajdonítanak magoknak tudni, azt sem tudják: a míg tehát ezen véleményüek mozdulatlanoknak kell lenniök a valódi műveltséghez közeledésben. Azután nem látod a másik okát, hogy a vélemények az első kerítésből szintén bemennek hozzájuk? Azért ezek (a második kerítésben), amazoknál (az elsőben) mivel sem jobbak, ha csak nem csatlakozik hozzájuk a b á n a t, és el nem hitetik magokkal, hogy nem igazi, hanem álműveltséggel bírnak, mely által megcsalatnak: ily állapotban pedig soha sem boldogulhatnak. Ti is tehát, oh vendégek, így tegyetek, és abban, a mit mondtam, foglalatoskodjatok, míg az szokástokká váljék. De ugyanazon tárgyat gyakran kell vizsgálnotok, és föl nem hagynotok vele, másokat pedig csak adalékoknak (mellékdolgoknak) vélnetek; ha ezt nem teenditek, mi haszna sem lesz annak, a mit most hallottatok.

XXXVI. Meg fogjuk tenni. De azt még magyarázd meg miért nem jók azok, a miket az emberek a szerencsétől kapnak, mint: élni, egészségesnek, gazdagnak, hírnevesnek lenni, magzatokkal bírni, ellenségein győzni s több eféle; s viszont mért nem rosszak az ellenkezők; mert egészen visszatetszőnek sőt hihetetlennek látszik ezen állításod lenni.

Ἄγε τοίνυν, πειρῶ, ἔφη, ἀποκρίνασθαι τὸ φαινόμενον περὶ ὧν ἂν σε ἐρωτῶ.

Ἀλλὰ ποιήσω τοῦτο, ἔφη ἐγώ.

Πότερον οὖν, καὶ¹ κακῶς τις ζῇ, ἀγαθὸν ἐκείνῳ τὸ ζῆν;

Οὐ μοι δοκεῖ, ἀλλὰ κακόν· ἔφη ἐγώ.

Πῶς οὖν ἀγαθόν ἐστι τὸ ζῆν, ἔφη, εἴπερ τούτῳ ἐστὶ κακόν;

Ὅτι τοῖς μὲν κακῶς ζῶσι κακόν μοι δοκεῖ εἶναι· τοῖς δὲ καλῶς ἀγαθόν.

Καὶ κακὸν ἄρα λέγεις τὸ ζῆν καὶ ἀγαθὸν εἶναι.

Ἐγωγε.

XXXVII. Μὴ οὖν ἀπιθάνως λέγε. ἀδύνατον γὰρ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα καὶ κακὸν καὶ ἀγαθὸν εἶναι, οὐτῷ μὲν γὰρ καὶ ὠφέλιμον καὶ βλαβερόν ἂν εἴη, καὶ αἵρετόν καὶ φευκτόν ἅμα αἰεί.

Ἀπίθανον μὲν· ἀλλὰ πῶς οὖν, εἰ τὸ κακῶς ζῆν, ὃ ἂν ὑπάρχη, κακόν τι ὑπάρχει αὐτῷ, κακὸν αὐτὸ τὸ ζῆν ἐστίν;

Ἄλλ' οὐ τὸ αὐτό, ἔφη, ὑπάρχει τὸ ζῆν, τῷ κακῶς ζῆν. ἢ οὐ σοι φαίνεται;

Ἀμέλει, οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ τὸ αὐτὸ εἶναι,

Τὸ κακῶς τοίνυν ζῆν κακόν ἐστίν· τὸ δὲ ζῆν

¹ καὶ ἑστίν.

Rajta tehát, iparkodjál, mondá, arra, a mi fe-
lől kérdezlek, úgy felelni, a mint neked látszik.

Csakugyan úgy fogok tenni, mondám én.

Vajjon tehát ha rosszul él is valaki, annak
is jó élni?

Véleményem szerint nem, hanem annak
rossz, mondám én.

Hogyan lehet tehát az élet jó, mondá ő, ha
annak élni rossz?

Mert én úgy tartom, hogy a rosszúl élőknek
élni ugyan rossz, de a jól élőknek jó.

Tehát az életet mind jónak mind rossznak
mondod?

Csakugyan.

XXXVII. Vigyázz, hogy hihetetlenül (va-
lami képtelenséget) ne beszélj; mivel hihetetlen,
hogy ugyanazon dolog jó is rossz is legyen egy-
szersmind, mert így hasznos is káros is és mind
kívánatos mind utálatos lenne egyszerre (ugyan-
azon időben) mindig.

Ez ugyan hihetetlen. De ha annak ki ros-
szul él, élni valami rossz, hogy volna azért maga
az élet rossz?

De nem mindegy, mondá, élni, és rosszul
élni. Vagy nem úgy látszik ez neked?

Annyi bizonyos, nekem sem látszik az
mindegynek.

Tehát rosszul élni, az rossz, de az élet nem

οὐ κακόν. Ἐπεὶ, εἰ ἦν κακόν, τοῖς ζῶσι καλῶς κακὸν δὴ ὑπῆρχεν, ἐπεὶ τὸ ζῆν αὐτοῖς ὑπῆρχεν, ὅπερ ἐστὶ κακόν.

Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν.

XXXVIII. Ἐπεὶ τοίνυν ἀμφοτέροις συμβαίνει τὸ ζῆν, καὶ τοῖς κακῶς ζῶσι καὶ τοῖς καλῶς, οὐκ ἂν εἴη οὔτε ἀγαθὸν εἶναι τὸ ζῆν οὔτε κακόν· ὥςπερ οὐδὲ τὸ τέμνειν καὶ καίειν ἐν τοῖς ἀρρώστουσίν ἐστι νοσερὸν καὶ ὑγιεινόν, ἀλλὰ τὸ πῶς τέμνειν. Οὐκοῦν οὕτω καὶ ἐπὶ τῷ ζῆν· οὐκ ἐστὶ κακὸν αὐτὸ τὸ ζῆν, ἀλλὰ τὸ κακῶς ζῆν.

Ἔστι ταῦτα.

Σὺ τοίνυν οὕτω θεώρησον· πότερον ἂν βούλοιο ζῆν κακῶς, ἢ ἀποθανεῖν καλῶς καὶ ἀνδρείως;

Ἀποθανεῖν ἔγωγε καλῶς.

Οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ἀποθανεῖν κακόν ἐστιν, εἴπερ αἰρετώτερόν ἐστι πολλάκις τὸ ἀποθανεῖν τοῦ ζῆν.

Ἔστι ταῦτα.

Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ ὑγιαίνειν καὶ νοσεῖν· πολλάκις γὰρ οὐ συμφέρει ὑγαίνειν, ἀλλὰ τὸναντίον,¹ ὅταν ἢ περιστάσις τοιαύτη.

¹ τὸ ἐναντίον.

rossz ; mert ha ez rossz volna, akkor bizonyára a jól élőknek is rossz volna élni, miután ők is bírnák az életet, a mi rossz.

Igazat látszól szólani.

XXXVIII. Miután tehát mindkettőjökkel együttjár az élet, a rosszul élők-épenúgy mint a jól élőkkel : az élet magában sem jó sem rossz nem lehet, valamint a vágás és égetés sem egészségtelen sem egészséges, hanem attól függ, hogy kin és mikép történik a vágás és égetés (mert hasznos ez a betegeknek, káros az egészségeseknek). Így áll tehát az étellel is a dolog, nem maga az élet rossz, hanem a rossz élet az.

Ugy van.

Következőleg te ezt vizsgáld meg : inkább akarnál-e rosszul élni, mint jól és hőszíleg meghalni?

Én? inkább szépen meghalni.

Tehát meghalni sem rossz, kivált ha néha a halál az életnél kívánatosabb.

Ugy van.

Ugyancz áll az egészség — valamint a betegségéről is ; mert néha nem használ egészségesnek lenni, hanem az ellenkező, ha a körülmény olyan.

Ἀληθῆ λέγεις.

XXXIX. Ἄγε δὴ, σκεψώμεθα καὶ περὶ τοὶ
πλουτεῖν οὕτως· εἴ γε θεωρεῖν ἐστίν, ὥς πολλά-
κις ἐστὶν ἰδεῖν ὑπάρχοντά τινι πλούτον, κακῶς
δὲ ζῶντα τοῦτον καὶ ἀθλίως.

Νῆ Δία, πολλοὺς γε.

Οὐκοῦν οὐδὲν τούτοις ὁ πλούτος βοηθεῖ εἰς
τὸ ζῆν καλῶς.

Οὐ φαίνεται οὗτοι γὰρ φαῦλοί εἰσιν.

Οὐκοῦν τὸ σπουδαίους εἶναι οὐχ ὁ πλούτος
ποιεῖ, ἀλλὰ ἡ Παιδεία.

Εἰκός γε.

Ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου οὐδὲ ὁ πλούτος
ἀγαθὸν ἐστίν, εἴπερ οὐ βοηθεῖ τοῖς ἔχουσιν αὐ-
τὸν εἰς τὸ βελτίους εἶναι.

Φαίνεται οὕτως.

Οὐδὲ συμφέρει ἄρα ἐνόις πλουτεῖν; ὅταν
μὴ ἐπίστανται τῷ πλούτῳ χρῆσθαι.

Δοκεῖ μοι.

Πῶς οἶν τοῦτο ἂν τις κρίνοι ἀγαθὸν εἶναι,
ὃ πολλάκις οὐ συμφέρει ὑπάρχειν;

Οὐδαμῶς.

Οὐκοῦν εἰ μὲν τις ἐπίσταται τῷ πλούτῳ
χρῆσθαι καλῶς καὶ ἐμπείρως, εὖ βιώσεται· εἰ δὲ
μή, κακῶς.

Ἀληθέστατά μοι δοκεῖς τοῦτο λέγειν.

Igazat mondasz.

XXXIX. Nosza! elmélkedjünk most a gazdagság fölött is hasonlóan : ha már ezt kell vizsgálnunk, mily gyakran láthatni, hogy van valakinek gazdagsága, és még is rosszul és szerencsétlenül él.

Jupiterre! mondom, láthatni ilyet sokat.

Ezeknél tehát a gazdagság mit sem segíti a jó életet.

Ugy látszik nem, mivel ők magok rosszak.

Tehát hogy erkölcsösek legyünk, azt nem a gazdagság hanem a műveltség teszi.

Nincs máskép.

Ezen oknál fogva, a gazdagság sem jó, mivel nem segíti a vagyonosokat abban, hogy jobbakká legyenek?

Ugy látszik.

Tehát némelyeknek nem is használ gazdagoknak lenni, ha nem tudnak a gazdagsággal élni.

Én is úgy vélekedem.

Hogyan ítélhetné tehát valaki azt jónak, a mit gyakran nem hasznos birni?

Semmi módon.

A ki tehát a gazdagsággal jól és okosan tud bánni, az jól fog élni; a ki pedig nem tud, az rosszul.

Véleményem szerint ezt legigazabban állítod.

XL. Καὶ τὸ σύνολον δέ ἐστιν· τὸ τιμᾶν ταῦτα ὡς ἀγαθὰ ὄντα, ἢ ἀτιμάζειν ὡς κακά, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ παρὰ ττον τοὺς ἀνθρώπους καὶ βλάπτειν, ὅταν τιμῶσί τε αὐτὰ καὶ οἶωνται διὰ τούτων μόνων εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν· καὶ πάνθ' ἐπομένως πράττειν ἔνεκα τούτων καὶ τὰ ἀσεβέστατα καὶ τὰ αἰσχροτάτα δοκοῦντα εἶναι οὐ παραιτῶνται. ταῦτα δὲ πάσχουσι διὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἄγνοιαν· ἀγνοοῦσι γὰρ ὅτι οὐ γίγνεται ἐκ κακῶν ἀγαθόν· πλοῦτον δέ ἐστι πολλοὺς κτησαμένους ἰδεῖν ἐκ κακῶν καὶ αἰσχυρῶν ἔργων· οἷον λέγω ἐκ τοῦ προδιδόναι καὶ ληΐζεσθαι καὶ ἀνδροφονεῖν καὶ συκοφαντεῖν καὶ ἀποστερεῖν, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν καὶ μοχθηρῶν.

Ἔστι ταῦτα.

XLI. Εἰ τοίνυν γίγνεται ἐκ κακοῦ ἀγαθόν μηδέν, ὥσπερ εἰκός, πλοῦτος δὲ γίγνεται ἐκ κακῶν ἔργων· ἀνάγκη μὴ εἶναι ἀγαθὸν τὸν πλοῦτον.

Συμβαίνει οὕτως ἐκ τούτου τοῦ λόγου.

Ἄλλ' οὐδὲ τὸ φρονεῖν γε, οὐδὲ δικαιοπραγεῖν οὐκ ἔστι κτήσασθαι ἐκ κακῶν ἔργων. ὥσαί-τως δὲ οὐδὲ τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀφρονεῖν ἐκ καλῶν ἔργων. οὐδὲ ὑπάρχειν ἅμα τὰ αὐτὰ δύναται. πλοῦτον δὲ καὶ δόξαν καὶ τὸ νικᾶν καὶ τὰ λοιπα ὅσα τούτοις παραπλήσια, οὐδὲν κωλύει ὑπόρ-

XL. Hogy röviden szóljak: épen ez, hogy vagy becsben tartják az emberek ezeket mint jókat, vagy megvetik mint rosszakat, ez az, ami megzavarja őket, és árt nekik, midőn túlbecsülik ezeket és gondolják, hogy egyedül ezekből származik a boldogság; sőt ezekért rendre megtenni mindent, ha legistentelebbnek és le gyalázatosabbnak látszik is az lenni, nem átalának. Ez pedig azért történik, mivel nem ismerik a jót, és nem tudják, hogy a rosszból jó nem származik; már pedig láthatni, hogy sokan rossz és gyalázatos tények által tettek gazdagságra szert, mint árulás, rablás, gyilkolás, rágalmazás, díjlevonás és egyéb gonosz tettek által.

Ugy van.

XLI. Ha tehát a rosszból jó nem származik, a mint ez valószínű, a gazdagság pedig rossz tettekből származik: szükségképen következik, hogy a gazdagság nem jó.

Ezen beszédből következtetve így van.

De józanságra és igazságosságra nem tehetünk szert rossz tettek által, valamint igazságtalanságra és esztelenségre sem jutunk jó tettek által. Nem is férhetnek ezek egyszerre össze. A gazdagságot pedig, hírnevet, győzelmességet s több efélét mi sem akadályoztatja, hogy

χειν τινὲ ἅμα μετὰ κακίας πολλῆς· ὥστε οὐκ αἰεὶ
εἶη ταῦτα ἀγαθὰ οὔτε κακά· ἀλλὰ τὸ φρονεῖν
μόνον ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀφρονεῖν κακόν.

Ἰκανῶς μοι δοκεῖς λέγειν, ἔφη.

* * *

Quod satis est. Et profligavimus eam opinionem, qua illa a pravis actionibus esse creduntur.

Utique multum hoc est, inquit, et idem, atque illud, cuius causa diximus talia neque bona neque mala esse. Idque eo magis, quod, si ea ex solis pravis actionibus provenirent, mala semper essent. Atqui ab utroque genere cuncta proficiscuntur: ideoque neu bona ea, neu mala esse diximus. Quemadmodum somnus vigiliaque non bona, non mala sunt. Similiter, mea quidem sententia, et deambulare et sedere et reliquae res, quae unicuique intelligentium ignorantiumque contingunt. Sed eorum vero,

sok gonoszsággal össze ne férjen. A honnan következik, hogy ezen dolgok alig lehetnek jók vagy rosszak; hanem egyedül az eszeség jó, az esztelenség pedig rossz.

Véleményem szerint kimerítőleg megvitatad e tárgyat, mondtam.

* * *

Jegyzet. E beszélgetésnek hátra levő részét a görög műnek latin értelmezője eredeti szöveg hiányában arabból fordította latinra; de hogy mennyire különbözik ez az eredetitől, azt mindenki könnyen láthatja.

A mi elég. És mi letettük azon véleményt, melynél fogva azok, (hírnév, győzelem, gazdagság) rossz tettekből származottaknak lenni tartatnak.

Bizonyára sok lenne azt állítani, monda, és ugyanannyi, mint vala azon állítás, melynél fogva következtettük, hogy ezek sem jók sem rosszak. És ugyan annál inkább, mivel, ha egyedül rossz tettekből erednének, mindig rosszak volnának. De a tettek mindkét neméből származnak ezek mind, azért mondtuk, hogy sem jók sem rosszak. Valamint az álom és viaszítás is sem jó, sem rossz. Épen így áll a dolog, véleményem szerint, a jarkálás- és üléssel, valamint egyéb dolgokkal, melyek az értelme-

quae alterutrius propria sunt, alterum bonum, malum alterum est : ut tyrannis et iustitia, quae duo aut uni accidunt aut alteri; eo quod praeditis intelligentia perpetuo iustitia adhaeret; ipsa tyrannis nullos nisi ignorantes comitatur. Neque enim fieri potest, quod nos ante diximus, ut uni eidemque rei, tempore uno et eodem, accidant res duae ad eum se modum habentes : ita ut homo unus et idem eodem temporis momento dormiat vigiletque, sapiens sit et ignarus simul, vel aliud quidlibet eorum, quae parem rationem habent.

Ad haec ego : Toto hoc, inquam, sermone rem omnem te iam absolvisse autumo.

Ille autem sic respondit : Haec universa ego ab illo principio, quod vere divinum est, proficisci affirmo.

At quodnam illud est, inquam, quod tu innuis?

Ille id huiusmodi oratione complexus est : Vita et mors, sanitas et morbus, divitiae et paupertas, ceteraque de quibus diximus ea neque bona neque mala esse, accidunt plerisque hominibus a non-malo.

Plane coniicimus, inquam, id necessario ex hoc sermone sequi, talia nempe nec bona, nec

sekkal és tudatlanokkal közösek Hanem azok közül, melyek csak egy valamelyiknek sajátja, az egyik jó, a másik rossz, mint : a zsarnokság és igazság, melyek vagy egyik- vagy másikkal fordulnak elő, azért, mert az értelmesekekkel mindig az igazság szövetkezik; a zsarnokság másokkal nem csak a tudatlanokkal jár. Mert nem lehet, mint már előbb mondtuk, hogy egy tárggyal ugyanazon egy időben két ellenkező hason módon férjen össze, úgy, hogy ugyanazon ember ugyanazon egy időpercben aludgyék és virasszon, bölcs és tudatlan legyen, vagy bármi más azok közül, melyek ezekhez hasonlóak.

Ezekre én így szólék: úgy vélem, hogy ezen beszéddel az egész dolgot kimerítetted.

Ő pedig így felelt : azt állítom én, hogy minden, a mi létezik, egy elemtől, mely igazán isteni, ered.

De melyik az, mondtam, melyre most intesz?

Ő pedig ezt ily beszédbe foglalta : Az élet és halál, egészség és betegség, gazdagság és szegénység, és egyebek melyekről mondtuk, hogy sem jók, sem rosszak, eredetöket veszik igen sok embernél a nem-rosztól.

Igen is belátjuk, mondtam, hogy ezen beszédből az szükségképen következik, hogy

mala esse; ita tamen, ut haud me firmum in hocce iudicio praedicem.

Hoc fit, inquit, eo, quod longiuscule abs te abest habilitas illa, qua sententiam hanc imaginando debes concipere. Quocirca rerum usum, quem paulo ante vobis indicavi, toto vitae vestrae curriculo persequimini: ut ea, quae dicta sunt, vestris infigantur animis, per quae eadem habitus vobis accidat. Quodsi de aliquo istorum adhuc dubitaveritis, revertimini ad me, ut ea de re id ex me cognoscatis, cuius auxilio dubitatio discedat a vobis.

ily dolgok sem jók sem rosszak; de még is úgy, hogy ezen ítéletemben nem vagyok erős.

Az onnan történik, mondá, mert kissé távol van tőled azon képesség, mely által ezen állításomat képzelve kell felfognod. Azért csak a dolgok azon használatát, melyet kissé ezelőtt kimutattam, üzzétek az élet egész pályáján, hogy a mondottak mélyen begyökerezzenek sziveitekbe, és ezek által szokás keletkezzék bennetek. Ha pedig ezek körül még valamiről kételkednétek, térjete vissza hozzám, hogy meghalljátok, a minék segélyével kételyetek szétoszolják
